

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)

ปริญญา

การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง

การวิเคราะห์รายได้ของครัวเรือน บ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว
จังหวัดนครราชสีมา

An Analysis on Family Income at Ban Tawangtrai, Wangmee Sub-district,
Wang Nam Khieo District, Nakhon Ratchasima Province

นามผู้วิจัย

นางสาวอุบลวรรณ ขาวเขียว

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์โสภณ ทองปาน, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์รังสฤษฎ์ กาวิต๊ะ, Ph.D.)

ประธานสาขาวิชา

(รองศาสตราจารย์เรืองโร โตกฤษณะ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การวิเคราะห์รายได้ของครัวเรือน บ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว
จังหวัดนครราชสีมา

An Analysis on Family Income at Ban Tawangtrai, Wangmee Sub-district,
Wang Nam Khieo District, Nakhon Ratchasima Province

โดย

นางสาวอุบลวรรณ ขาวเขียว

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน)

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อุบลวรรณ ขาวเขียว 2553: การวิเคราะห์รายได้ของครัวเรือน บ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ปรินญาวิทยาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์โสภิต ทองปาน, Ph.D. 76 หน้า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบลักษณะพื้นฐานของครัวเรือน รายได้ การใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือน และปัจจัยที่ทำให้รายได้ครัวเรือนต่างกัน ในหมู่บ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และค่าสัมประสิทธิ์ โดยวิเคราะห์สมการถดถอย จากครัวเรือนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ศึกษา จำนวน 60 ครัวเรือน ในปีการเพาะปลูก 2547/2548

ผลการศึกษา เมื่อพิจารณาปัจจัยที่ทำให้รายได้ในครัวเรือนต่างกัน คือ จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงาน และการปลูกพืชอื่น ๆ ซึ่งสามารถอธิบายรายได้ในครัวเรือนได้ถึงร้อยละ 93.5 สำหรับรายได้นอกครัวเรือน ปัจจัยที่ทำให้รายได้นอกครัวเรือนต่างกัน คือ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่จบชั้น ป.6 ขึ้นไป จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงาน ซึ่งสามารถอธิบายรายได้นอกครัวเรือนได้ถึงร้อยละ 95

จากการศึกษาในครั้งนี้ จึงมีข้อเสนอแนะให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพให้เกษตรกร

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Oubonwon Khawkhieo 2010: An Analysis on Family Income at Ban Tawangtraï, Wangmee Sub-district, Wang Nam Khieo District, Nakhon Ratchasima Province. Master of Science (Sustainable Land Use and Natural Resource Management), Major Field: Sustainable Land Use and Natural Resource Management, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Professor Sopin Tonpan, Ph.D. 76 pages.

The purposes of this study were to explain the household income, land utilization and factors affecting the household income in Ban Tawangtraï, The method of collecting data by surveying, interviewing and explain statistic data by using statistics. Quantitative Analysis in explaining household income variations by using multiple regression analyzing samples of 60 households in the study area in the crop year in B.E. 2547/2548

Factor affecting farm income were number of year residing in the village, number of working family members, types of crop planted. These three variables explained family farm income variation by 93.5 percent. For off – farm income variations amongst samples, were explained by the number of household member with high education, number of years residing in the village, and number of household member in labor force group. All of these variable can explain variations off – farm income by 95 percent.

It is recommended that the government and local authorities should promote vocational training on small business to be implemented by households in the area.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ศึกษาค้นคว้าสำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์สนับสนุนเป็นอย่างดีจาก ศาสตราจารย์ ดร.โสภณ ทองปาน ประธานกรรมการที่ปรึกษา เป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจทานแก้ไขเอกสารจนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสฤษฎ์ กาวิต๊ะ กรรมการวิชาการ ที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะเพิ่มเติมและตรวจแก้ไขจนวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่กล่าวนามมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์เรืองโร โตกฤษณะ หัวหน้าโครงการวิจัยพื้นที่ป่าเขาภูหลวง โครงการย่อยที่ 5 ที่ได้กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามมาทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนถึงเกษตรกร ที่ได้อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และท่านที่มีพระคุณ บิดามารดา รวมถึงพี่ ๆ เพื่อน ๆ ร่วมรุ่น และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ช่วยดูแลและช่วยเหลือทุกอย่างด้วยดีตลอดมา ข้าพเจ้าหวังอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

อุบลวรรณ ขาวเขียว

มิถุนายน 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(4)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอวังน้ำเขียว	5
ผลงานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	10
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	13
การเก็บรวบรวมข้อมูล	13
การวิเคราะห์ข้อมูล	15
บทที่ 4 ผลการศึกษา	18
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน	18
ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้ที่ดิน	26
ตอนที่ 3 รายได้ของครัวเรือนตัวอย่าง	32
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ครัวเรือน	36
วิจารณ์ผลการศึกษา	41
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	42
สรุปผลการศึกษา	42
ข้อเสนอแนะ	46

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เอกสารและสิ่งอ้างอิง	47
ภาคผนวก	50
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	51
ภาคผนวก ข แหล่งที่มาของรายได้ในครัวเรือน	63
ภาคผนวก ค แหล่งที่มาของรายได้นอกครัวเรือน	69
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	76

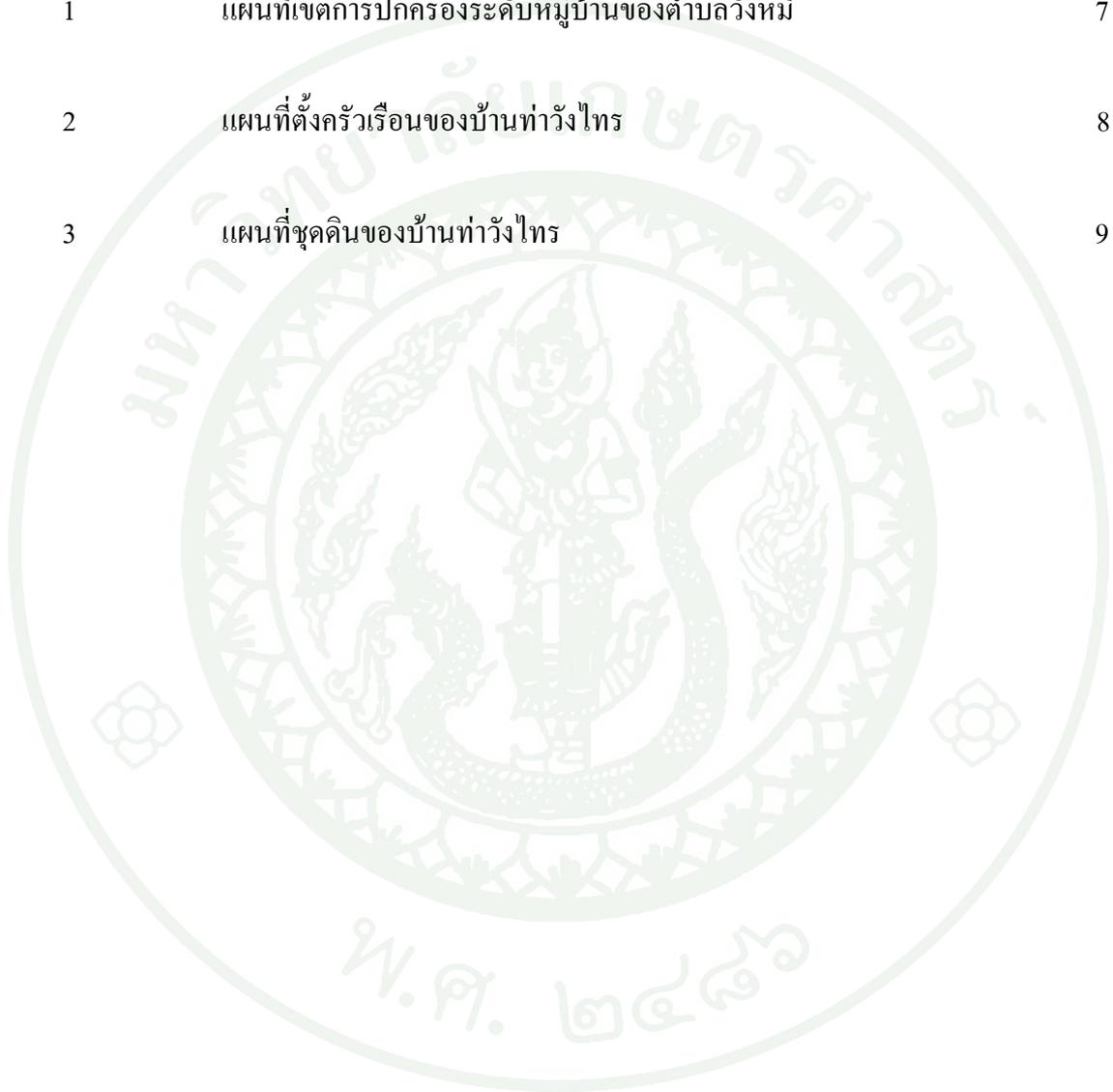

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ลักษณะทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน	20
2	ขนาดครัวเรือน	21
3	การย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของบ้านท่าวังไพร	24
4	การทำงานของหัวหน้าครัวเรือน ปี พ.ศ. 2548	25
5	การใช้ประโยชน์และการถือครองที่ดินในแปลงที่ใช้สร้างบ้าน	28
6	การใช้ที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไม่รวมแปลงที่ใช้สร้างบ้าน)	29
7	การถือครองที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไม่รวมแปลงที่ใช้สร้างบ้าน)	31
8	การใช้ที่ดินในการปลูกพืชแต่ละชนิดของครัวเรือนตัวอย่าง	32
9	รายได้ของครอบครัว	36
10	ตัวแปรที่ใช้อธิบายรายได้ต่อไร่ในครัวเรือน โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ	37
11	ตัวแปรที่ใช้อธิบายรายได้นอกครัวเรือน โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ	39

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่เขตการปกครองระดับหมู่บ้านของตำบลวังหมี	7
2	แผนที่ตั้งครัวเรือนของบ้านท่าวังไทร	8
3	แผนที่จุดดินของบ้านท่าวังไทร	9

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

จังหวัดนครราชสีมาเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่กว้างใหญ่เป็นอันดับหนึ่งของภาค เป็นศูนย์กลางการคมนาคม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร เมื่อประมาณ 30 ปี ที่ผ่านมา มีหมู่บ้านเกิดขึ้นหลายหมู่บ้าน อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งมีสภาพพื้นที่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนกันมาก ทำให้เป็นเขตแทรกซึมของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ได้ง่าย

อำเภอวังน้ำเขียว เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอวังน้ำเขียวย้ายมาจากหลายอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดใกล้เคียง สภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง ทำให้อากาศที่เย็นสบายเกือบทั้งปี หน้าฝนมีฝนตกชุก และมีหมอกมากในฤดูหนาว

ต่อมาเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2523 กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศแต่งตั้งตำบลวังหมีให้เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอวังน้ำเขียว โดยแยกออกมาจากตำบลตะขบ (เดิมบ้านวังหมีเป็นหมู่บ้านหนึ่งของตำบลตะขบ) จัดตั้งเมื่อ พ.ศ.2479 และประชาชนส่วนใหญ่อพยพมาจากอำเภอวังน้ำเขียว โดยทางเรือ และต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2511 – 2519 มีผู้คนอพยพมาตั้งถิ่นฐาน เพื่อจับจองที่ดินในการทำไร่ โดยเดินทางมาจากหลายพื้นที่ เช่น จากบ้านนุห้วยซ่าง ตำบลตะขบ อำเภอพิมาย จากอำเภอประทาย จังหวัดสระบุรี จากจังหวัดลพบุรี ศรีสะเกษ และจังหวัดอุบลราชธานี และมีการแยกหมู่บ้านมากขึ้น

เนื่องจากเขตพื้นที่ตำบลวังหมีเป็นพื้นที่ที่เป็นภูเขา มีสภาพพื้นที่สลับเขาและภูเขาสูง ๆ ต่ำ ๆ ลักษณะเป็นลอนคลื่นตลอดพื้นที่ และเป็นเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มาก่อน ซึ่งถือเป็นเขตพื้นที่เก่าแก่ที่ยังไม่มีรูปแบบการใช้ที่ดินมาก่อน ทำให้การใช้ที่ดินจึงไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ประกอบกับมีการขยายตัวของความเจริญของแต่ละหมู่บ้าน อย่างรวดเร็ว ทำให้อำเภอที่อยู่อาศัยทั่วไปมีความหนาแน่นขึ้น ซึ่งเห็นได้จากวิวัฒนาการในการแยกหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน

ธุรกิจการค้า สถานที่การศึกษา และสถานที่ราชการ ส่วนใหญ่กำลังขยายความเจริญขึ้น ซึ่งมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำการเกษตรรวมถึงเลี้ยงสัตว์ สร้างบ้าน ที่สาธารณะ แหล่งน้ำ และยังมีพื้นที่ป่าให้เกษตรกรเข้าไปใช้ประโยชน์

ตำบลวังหมีมีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งสิ้น 105,581 ไร่ ครอบคลุมเกษตรทั้งสิ้นจำนวน 2,409 ครอบครัวยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่อายุสั้น พืชที่ปลูกมากที่สุดคือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในปี พ.ศ.2548 ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวนาปี ถั่วเหลือง อ้อย และไม้ผล (องค์การบริหารส่วนตำบลวังหมี, 2548) ประชากรในตำบลวังหมีประกอบอาชีพปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน ซึ่งรวมเป็นรายได้ในครัวเรือน ส่วนรายได้นอกครัวเรือนมาจากการรับจ้าง และจากการประเมินข้อมูลจาก กชช.2ค. ปี 2548 พบว่า เกษตรกรภายในตำบลวังหมี ครัวเรือนที่ทำการเกษตรมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 18,000 บาท/คน/ปี บ้านท่าวังไทร (หมู่ที่ 2) เป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลวังหมี มีแหล่งรายได้ของครัวเรือนในชุมชนมาจากหลายแหล่ง ทั้งรายได้จากในครัวเรือนและนอกครัวเรือน มีการกระจายตัวในการตั้งบ้านเรือนอย่างหนาแน่น โดยการแบ่งเขตพื้นที่ตั้งของครัวเรือนเป็นคุ้ม ๆ เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและทำมาหากิน

จากลักษณะการใช้ที่ดิน และที่มาของรายได้ครัวเรือน ตามที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า บ้านท่าวังไทร มีการปลูกพืชเศรษฐกิจหลายชนิด มีแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนหลายแหล่ง ซึ่งแต่ละครัวเรือนมีรายได้ต่างกัน จึงสนใจจะศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้รายได้ต่างกันของจากทุกแหล่งของบ้านท่าวังไทร เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า รายได้จากแต่ละแหล่งต่างกันมาก ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างครัวเรือนที่มีรายได้มาก เปรียบเทียบกับรายได้น้อย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบลักษณะพื้นฐานของครัวเรือน การประกอบอาชีพ การใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือน ในหมู่บ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้รายได้ครัวเรือนต่างกัน ทั้งรายได้จากในครัวเรือนและนอกครัวเรือน

ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาสภาพทั่วไปของครัวเรือน รายได้ การประกอบอาชีพ ตลอดจนการใช้ที่ดิน โดยเลือกศึกษาครัวเรือนของบ้านท่าวังไทร ในปีเพาะปลูก 2547/2548

นิยามคำศัพท์

รายได้ของครัวเรือน หมายถึง รายได้ในรูปเงินสดที่ได้จากสมาชิกในครัวเรือน ทั้งรายได้จากในครัวเรือน และรายได้นอกครัวเรือน

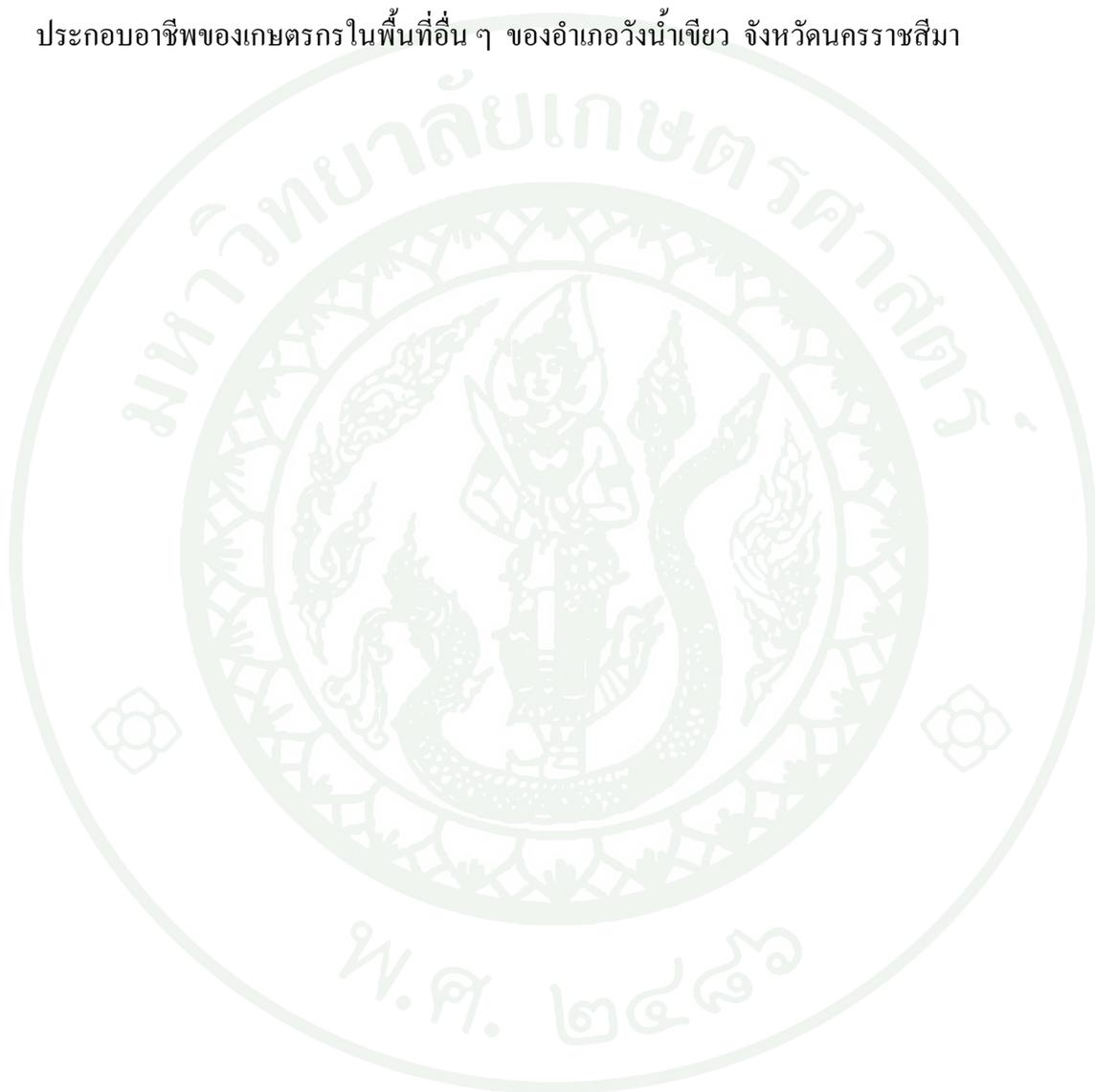
รายได้จากในครัวเรือน หมายถึง รายได้ในรูปเงินสดของครัวเรือน ซึ่งได้จากการทำกิจกรรมของสมาชิกในครัวเรือน ที่ทำในไร่นาของตัวเอง เช่น ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ขายของหน้าบ้าน อุตสาหกรรมในครัวเรือน รวมทั้งทอผ้า ค้าขาย เป็นต้น

รายได้จากนอกครัวเรือน หมายถึง รายได้ในรูปเงินสดของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งได้จากการทำนอกไร่นาของตัวเอง เช่น รับจ้างทั่วไปทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ค้าขายนอกบ้าน เงินเดือน เป็นต้น

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงาน หมายถึง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุอยู่ในวัยทำงาน และอาศัยอยู่ในครอบครัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ถึงลักษณะโครงสร้างของรายได้ครัวเรือน ทั้งรายได้จากการเกษตรและรายได้นอกครัวเรือน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการแนะนำส่งเสริมการประกอบอาชีพของเกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ ของอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์รายได้ของครัวเรือน บ้านท่าวังไพร ตำบลวังหมี่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดและมองเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น โดยมีการตรวจเอกสารที่เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของอำเภอวังน้ำเขียว ข้อมูลสภาพทั่วไปของครัวเรือนในบ้านท่าวังไพร ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และข้อมูลในส่วนของ การตรวจเอกสารผลงานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

ข้อมูลพื้นฐานของอำเภอวังน้ำเขียว

อำเภอวังน้ำเขียวเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ในส่วนนี้จึงมีการตรวจเอกสารข้อมูลพื้นฐานของอำเภอวังน้ำเขียว ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตที่ตั้ง การประกอบอาชีพ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการเพาะปลูก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ที่ตั้ง อำเภอวังน้ำเขียวเป็นอำเภอที่อยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ระหว่างละติจูดที่ 14 องศา 17 ลิปดาเหนือ ถึง 14 องศา 43 ลิปดาเหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 101 องศา 35 ลิปดาตะวันออก ถึง 102 องศา 50 ลิปดาตะวันออก โดยมีพื้นที่ทั้งหมด 1,129.9 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นภูเขาสลับที่ราบสูงเป็นลอนคลื่นตลอดพื้นที่ มีป่าไม้อุดมสมบูรณ์ และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้ (ที่ว่าอำเภอวังน้ำเขียว , 2551)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอนาดี จังหวัดปราจีนบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอปักธงชัย และอำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

การประกอบอาชีพ เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ อาชีพด้านการเกษตรมีจำนวนร้อยละ 68.48 พืชที่นิยมเพาะปลูก 5 อันดับแรก ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มะขาม มะม่วง ขนุน และข้าว นอกจากการปลูกพืช ยังมีการเลี้ยงสัตว์โดยสัตว์ที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ไก่ และวัว รองลงมา

คือ อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 16.31 ซึ่งได้แก่ การรับจ้างรายวันตามฤดูกาลเพาะปลูก เช่น การถากนุ่น หักข้าวโพด เป็นต้น อาชีพค้าขายร้อยละ 3.26 อาชีพหลักอื่น ๆ เช่น รับราชการ ทำงานเอกชน ร้อยละ 9.78 และผู้ไม่ประกอบอาชีพหลักใด ๆ ร้อยละ 2.17 สำหรับอาชีพเสริม ส่วนใหญ่จะเป็นการรับจ้างมากถึงร้อยละ 26.09 รองลงมาคือ ทำการเกษตร และค้าขาย เท่ากับร้อยละ 17.39 และ 4.35 ตามลำดับ และผู้ที่ไม่ประกอบอาชีพเสริมมีสัดส่วนมากที่สุดคือ ร้อยละ 36.96 (พรทิพย์ นวชาติโหมยิต, 2548)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินออกเป็น 6 ประเภท คือ ป่าไม้ เกษตรกรรม ไร่ร้าง หลุมอากาศลับพืชไร่ แหล่งชุมชน และแหล่งน้ำ มีพื้นที่ในแต่ละลักษณะการใช้ที่ดินต่าง ๆ สรุปได้ว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 47.5 ของพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียวทั้งหมด ได้แก่ ป่าดิบแล้งที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติและป่าเขาภูหลวง รองลงมาเป็นพื้นที่ทำการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 34.1 ของพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นการปลูกพืชไร่ (พยัคติพล ฌรงคะชวนะ และวันชัย อรุณประภรณ์, 2549)

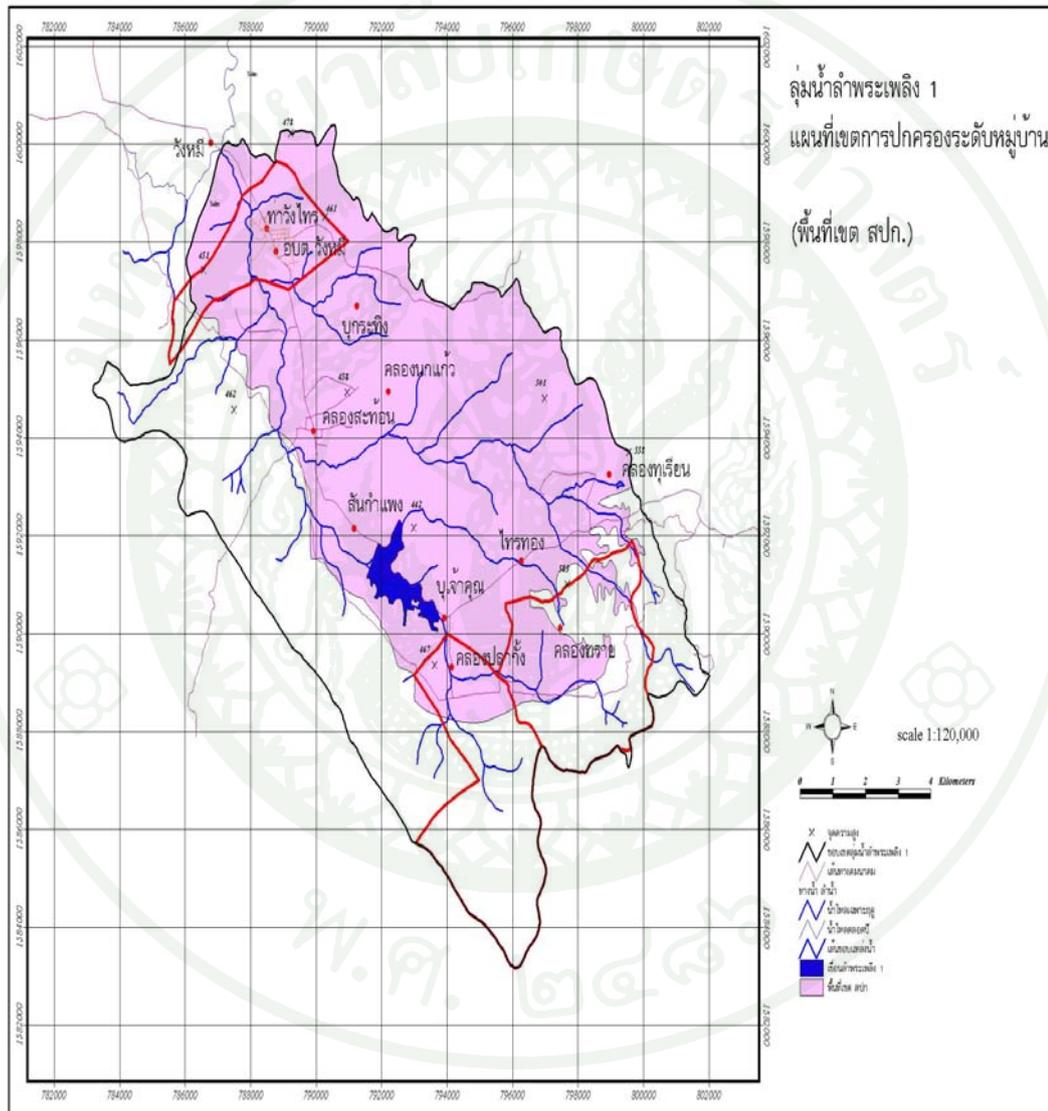
การเพาะปลูก จากข้อมูลสถิติการปลูกพืชอำเภอวังน้ำเขียว ปี 2545/2546 มีพื้นที่ปลูกข้าว 18,996 ไร่ พืชไร่ 145,433 ไร่ โดยเป็นพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 115,617 ไร่ มันสำปะหลัง 7,990 ไร่ พื้นที่ปลูกผัก 2,163 ไร่ พื้นที่ส่วนที่เหลือเป็นพื้นที่ปลูกอ้อย ถั่วเขียว ถั่วลิสง และอื่น ๆ (กรมส่งเสริมการเกษตร , 2546)

ข้อมูลสภาพทั่วไปของครัวเรือนในบ้านท่าวังไทร

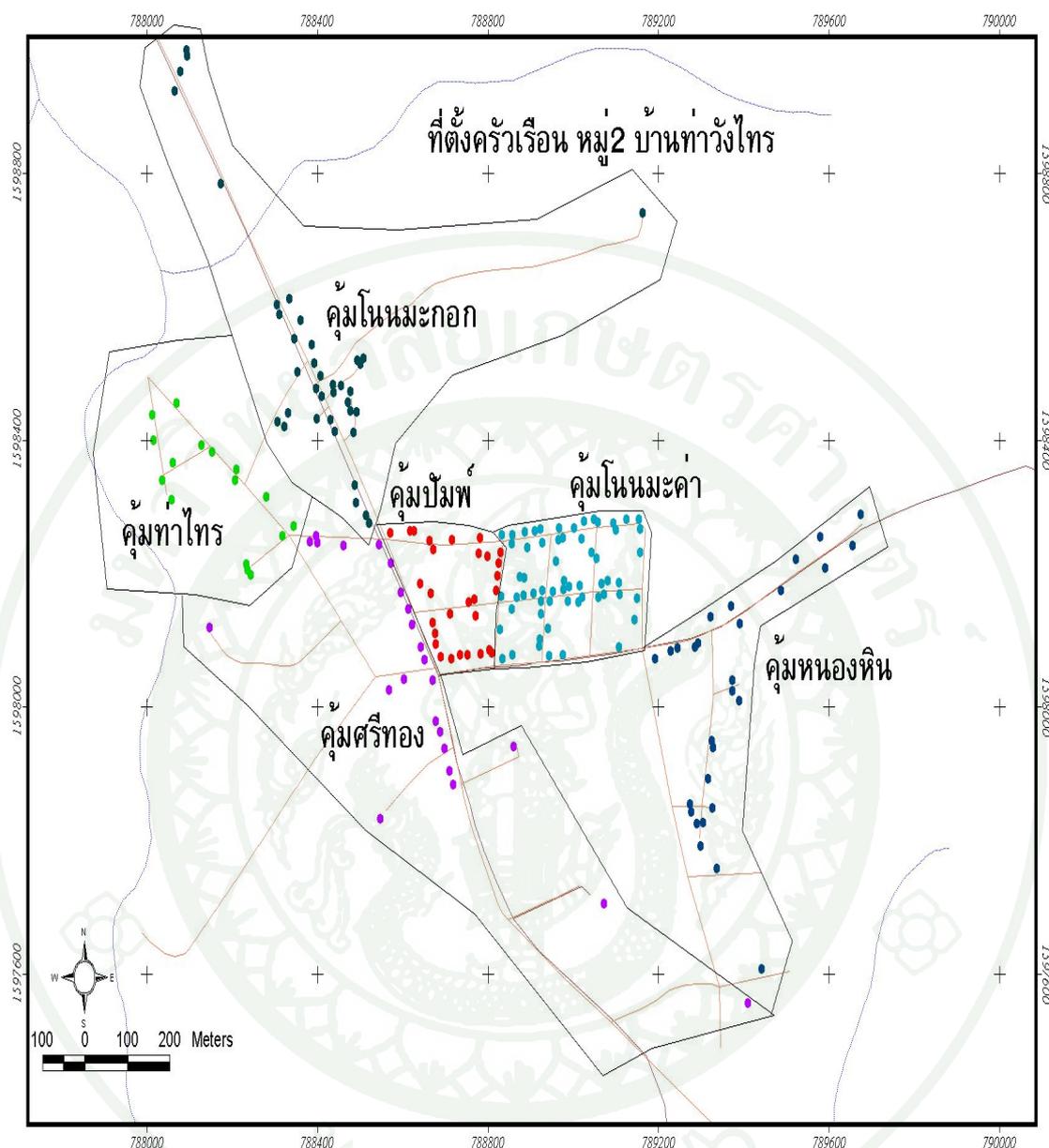
ในส่วนนี้มีการตรวจสอบเอกสารในข้อมูลสภาพทั่วไปของครัวเรือนบ้านท่าวังไทร ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ ขอบเขตที่ตั้ง ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ประชากร สาธารณูปโภคพื้นฐาน การศึกษา และด้านเศรษฐกิจ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขอบเขตที่ตั้ง บ้านท่าวังไทร เป็นหมู่บ้านที่ 2 ตำบลวังหมี มีเนื้อที่ประมาณ 4,489 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านอื่น ๆ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านคลองใบพัด ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านบุกระโทง ทิศตะวันตก ติดกับ บ้านวังหมี และทิศใต้ ติดกับ บ้านคลองสะทอนและอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ (ภาพที่ 1)

บ้านท่าวังไทรเป็นหมู่บ้านเก่ามีราษฎรอาศัยอยู่มาก และมีความเจริญ เนื่องจากตั้งอยู่บริเวณสามแยกของเส้นทาง ท่าวังไทร-โนนสาวเอ้ การตั้งถิ่นฐานประชากรแยกออกเป็น 6 คุ้ม คือ คุ้มหนองหิน คุ้มโนนมะค่า คุ้มปัมพ์น้ำมัน คุ้มศรีทอง คุ้มท่าไทร และคุ้มโนนมะกอก (ภาพที่ 2)

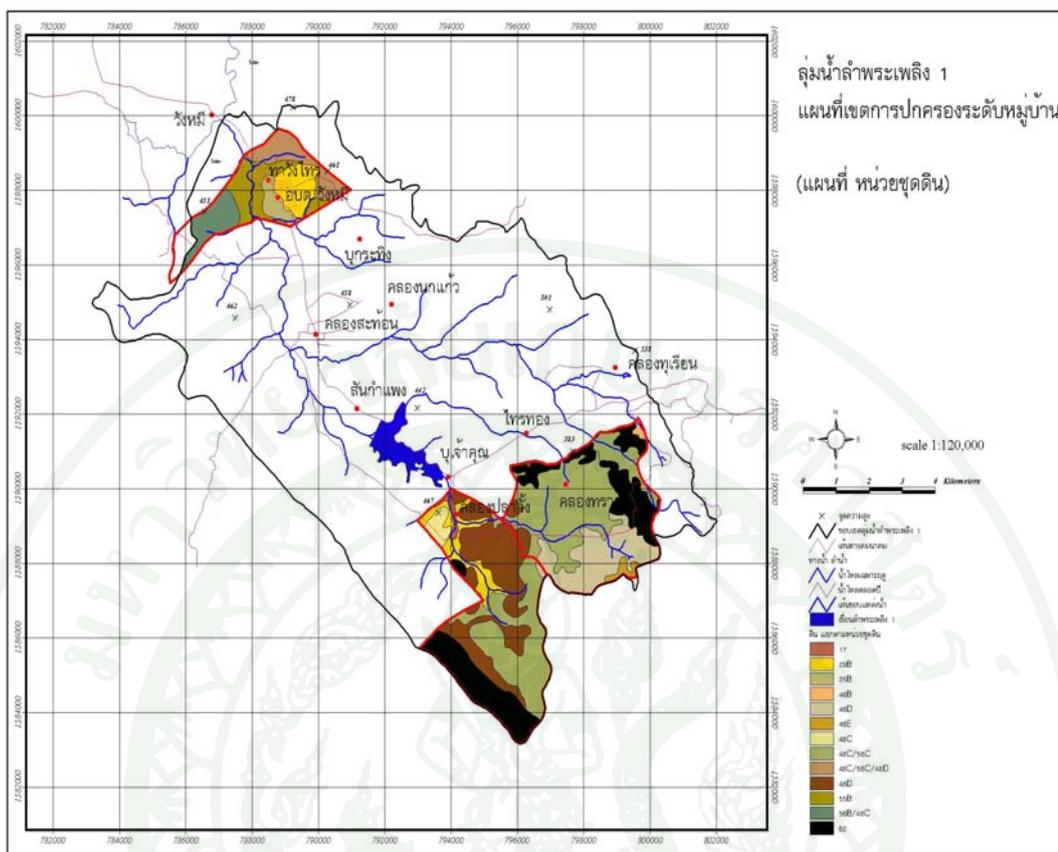
ภาพที่ 1 แผนที่เขตการปกครองระดับหมู่บ้านของตำบลวังหมี่
ที่มา: พยัคติพล ฌรณกะชวานะ และวันชัย อรุณประภารัตน์ (2549)

ภาพที่ 2 แผนที่ตั้งครัวเรือนของบ้านท่าวังไทร

ที่มา: พยัคติพล ฌรจนกะชวนะ และวันชัย อรุณประภารัตน์ (2549)

ความอุดมสมบูรณ์ของดิน พื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ของบ้านท่าวังไทรตั้งอยู่ในชุดดิน Li (Li series, Li) ชุดดินวังสะพุง (Wang Sapung series, Ws) และชุดดินเชียงคาน (Chiang Khan series, Ch) (ภาพที่ 3) เป็นชุดดินที่มีการระบายน้ำดี มีความอุดมสมบูรณ์ของดินตามธรรมชาติต่ำ โครงสร้างดินไม่ดี พบชั้นหินจำกัดการเจริญเติบโตของพืช และดินขาดแคลนน้ำ/ความชื้นได้ง่าย เมื่อมีฝนทิ้งช่วงเป็นผลทำให้พืชขาดน้ำในช่วงฤดูการเพาะปลูกพืช (พงษ์สันต์ สีจันทร์ และคณะ, 2549)

ภาพที่ 3 แผนที่ชุดดินของบ้านท่าวังไทร
ที่มา: พืชติพล ณรงค์ชวนะ และวันชัย อรุณประภรณ์ (2549)

ประชากร บ้านท่าวังไทรมีจำนวนประชากรทั้งหมด 555 คน เป็นผู้หญิง 287 คน ผู้ชาย 268 คน มีอายุน้อยกว่า 1 ปี 6 คน 1-2 ปี 5 คน 3-5 ปี 24 คน 6-11 ปี 49 คน 12-14 ปี 34 คน 15-17 ปี 34 คน 18-49 ปี 303 คน 50-60 ปี 58 คน และ 60 ปี ขึ้นไป 42 คน (กรมพัฒนาชุมชน , 2548)

สาธารณูปโภคพื้นฐาน บ้านท่าวังไทรมีบ่อน้ำส่วนตัว 50 บ่อ บ่อน้ำดื่มสาธารณะ 4 บ่อ บ่อบาดาลสาธารณะ 2 บ่อ ไม่มีน้ำประปาใช้ คริวเรือนมีน้ำสะอาดบริโภคและนำไปใช้เพียงพอตลอดทั้งปีทุกคริวเรือน ส่วนน้ำเพื่อการเกษตรเพียงพอเฉพาะฤดูฝน มีการใช้ไฟฟ้าของรัฐ 129 คริวเรือน ที่เหลือ 4 คริวเรือนใช้ไฟฟ้าปั่นเองโดยเครื่องยนต์ การสื่อสารไม่มีคริวเรือนไหนที่มีโทรศัพท์ประจำบ้าน แต่จะมีโทรศัพท์มือถือ 30 คริวเรือน ใช้แก๊สและไฟฟ้าในการหุงต้ม ส่วนการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่มีปัญหาขยะมูลฝอยและปัญหาน้ำเสีย (กรมพัฒนาชุมชน , 2548)

การศึกษา ระดับการศึกษาของคนในบ้านท่าวังไทร มีผู้ที่จบการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือสูงกว่า 6 คน คนอายุ 6 – 15 ปี ได้เรียนหนังสือหรือจบการศึกษาภาคบังคับกับทุกคน คนอายุ 15 – 60 ปี รู้หนังสือเขียนและอ่านภาษาไทยได้ (กรมพัฒนาชุมชน, 2548)

เศรษฐกิจ บ้านท่าวังไทรมีพื้นที่ทำนาทั้งหมด 150 ไร่ มีครัวเรือนที่ทำนา 20 ครัวเรือน ได้ผลผลิตข้าวเปลือก 400 กก./ไร่ ขายได้ราคาเฉลี่ย 6 บาท/กก. มีพื้นที่ทำไร่อายุสั้นทั้งหมด 4,000 ไร่ ครัวเรือนที่ทำไร่อายุสั้นทั้งหมด 120 ครัวเรือน พืชไร่อายุสั้นที่ปลูกมากเป็นอันดับหนึ่งคือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ส่วนพื้นที่ทำไร่อายุยาวทั้งหมด 1,000 ไร่ ครัวเรือนที่ทำไร่อายุยาว 26 ครัวเรือน พืชไร่อายุยาวที่ปลูกมากเป็นอันดับหนึ่งคือ อ้อย การทำสวนผลไม้ไม่มีพื้นที่ทำสวนผลไม้ทั้งหมด 300 ไร่ ครัวเรือนที่ทำสวนผลไม้ 20 ครัวเรือน ใช้พื้นที่เพาะปลูกครัวเรือนละ 20 ไร่ มีรายได้ปีละ 40,000 บาทต่อครัวเรือน มีการเลี้ยงวัวเพื่อขาย 30 ครัวเรือน เลี้ยงความเพื่อขาย 2 ครัวเรือน เลี้ยงหมูเพื่อขาย 2 ครัวเรือน (กรมพัฒนาชุมชน, 2548)

ผลงานวิจัยและการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

Vink (1975) ได้ศึกษาการใช้ที่ดินในทุกด้านที่มีอยู่ ซึ่งการศึกษาการใช้ที่ดินส่วนใหญ่ทำเพื่อแสดงให้เห็นถึงชนิดพืชต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่ในภูมิภาคในสภาพภูมิศาสตร์นั้นๆ ได้ริเริ่มการศึกษาการใช้ที่ดินทั่วโลก เปรียบเทียบพันธุ์พืชที่ใช้ปลูกในประเทศต่าง ๆ สะท้อนถึงสภาพระบบนิเวศต่าง ๆ ที่มีพืชเหล่านั้นขึ้นอยู่ แต่ในขณะที่เดียวกันสภาพเศรษฐกิจทั้งในอดีตและปัจจุบันของพื้นที่นั้นมีอิทธิพลต่อการใช้ที่ดินของพื้นที่นั้นในปัจจุบันด้วย และชนิดของดินที่ทำให้พืชเจริญเติบโตในพื้นที่นั้น โรคต่าง ๆ ของพืชตามสภาพภูมิศาสตร์ การศึกษาภัยต่างๆ ที่เกิดกับพืชพรรณ การศึกษาการใช้ที่ดินเป็นสิ่งจำเป็นต่อการวางแผนพัฒนาที่ดิน รวมถึงสภาพวัฒนธรรม เศรษฐกิจ – สังคม และสถานะเชิงนิเวศวิทยา ก่อน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาการใช้ที่ดิน

ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ และขงยุทธ แฉล้มวงษ์ (2526) ได้แบ่งรายได้ของครัวเรือนเกษตรออกเป็นสองแหล่งที่สำคัญคือ รายได้จากไร่นา และรายได้นอกไร่นา ซึ่งรายได้ที่ไม่ใช่การเกษตรหมายถึง รายได้ที่เกิดจากกิจการที่กระทำและจัดการ โดยครัวเรือนเอง ซึ่งสรุปได้ว่า ความแตกต่างกันของรายได้ครัวเรือน เนื่องจากรายได้สุทธิจากการทำเกษตร ดังนั้น รายได้จากแหล่งที่ไม่ใช่จากการเกษตร จึงมีความสำคัญในการช่วยเพิ่มรายได้ของครอบครัว และยังช่วยให้ความแตกต่างของรายได้ครัวเรือนลดลง เท่ากับว่ารายได้นอกไร่นาช่วยให้รายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น

รัชชัช ยงกิตติกุล (2526) ได้ให้ความหมายของการใช้ที่ดินไว้ว่าเป็นการใช้ที่ดิน ไม่ใช่เป็นการใช้เนื้อดินซึ่งเป็นที่สำหรับการเพาะปลูก แต่เป็นการใช้ที่ดินซึ่งอาจจะเป็นการใช้เพื่อการเกษตร อุตสาหกรรมป่าไม้ หรืออาจจะเปลี่ยนสภาพจากป่าบางส่วนมาเป็นน้ำ เช่น การทำเขื่อน เป็นต้น

ดร.รชนี เอมพันธ์ (2531) กล่าวว่าการใช้ที่ดินหรือการใช้ประโยชน์ที่ดิน หมายถึง การนำที่ดินมาใช้เพื่อความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัย เป็นต้น

วราภรณ์ สุนทรพิพัฒน์ (2533) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือน คือ ขนาดพื้นที่ทำกิน และจำนวนแรงงานในครัวเรือน

กรองทิพย์ ศรีนวลจันทร์ (2535) ได้ศึกษาการวิเคราะห์รายได้และองค์ประกอบของรายได้ของครัวเรือนเกษตร พบว่าแหล่งรายได้ที่มีผลทำให้เกิดความต่างกันของรายได้ครัวเรือนมาจากการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง และเงินช่วยเหลือ เป็นแหล่งรายได้ที่มาจากนอกภาคเกษตร และปัจจัยอื่น ๆ เช่น ขนาดเนื้อที่ถือครอง และสภาพทำเลที่ตั้งของไร่นา

อังคณา ธนะแพสย์ (2538) ได้ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตร พบว่า ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ครัวเรือนเกษตรลดลง โครงสร้างหลักของรายได้มาจากแหล่งพืชและการรับจ้าง โดยรายได้จากการเพาะปลูกพืชเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ และแหล่งรายได้ที่ช่วยลดความแตกต่างของรายได้ ได้แก่ รายได้จากจ้างรับจ้าง และค้าขาย เมื่อทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความแตกต่างของรายได้ พบว่า ความแตกต่างกันทางทำเลที่ตั้ง ลักษณะการใช้ที่ดิน และโอกาสในการได้รับสินเชื่อเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อความแตกต่างของรายได้ครัวเรือนเกษตร

สมพร อิศวิลานนท์ (2541) ได้กล่าวว่า รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร แบ่งที่มาของรายได้ ออกเป็น 4 แหล่ง คือ (1) รายได้ที่เกิดจากการผลิตในฟาร์มเอง หมายถึง รายได้จากการปลูกพืช หรือเลี้ยงสัตว์ หรือรายได้สุทธิของฟาร์ม เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายจากการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่ฟาร์มมิได้

เป็นเจ้าของออกจากรายได้ทั้งหมดของฟาร์ม (2) รายได้จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกฟาร์ม หมายถึง รายได้ที่เกิดจากการนำปัจจัยการผลิตในฟาร์มไปปรับจ้างนอกฟาร์ม รวมถึงค่าจ้างแรงงานของคนในฟาร์มที่ออกไปปรับจ้างนอกฟาร์มด้วย (3) รายได้จากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตร และ (4) รายได้จากเงินที่ลูกหลานส่งให้ รายได้ตามข้อ (3) และ (4) เป็นส่วนหนึ่งของรายได้นอกฟาร์ม ผลการศึกษาโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ชี้ให้เห็นว่า ความไม่เท่าเทียมกันของรายได้นั้น เกิดจากทั้งการผลิตในฟาร์มเอง และจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตร เป็นปัจจัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการผลิตทั้งจากในฟาร์มเองและนอกภาคการเกษตรมีความหลากหลายของกิจกรรมซึ่งต้องอาศัยความสามารถและความชำนาญที่แตกต่างกัน นอกจากนี้เกษตรกรที่ทำกิจกรรมนอกการเกษตรย่อมนำไปสู่รายได้ของครัวเรือนที่สูงขึ้น

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

จะสรุปตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ส่วนหนึ่งจะใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัย การวิเคราะห์ เศรษฐกิจเพื่อสร้างรูปแบบทางเลือกการใช้ที่ดิน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ในพื้นที่ป่าเขาภูหลวง – วังน้ำเขียวโครงการย่อยที่ 5¹ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ครั้วเรือน เกษตรกรบ้านท่าวังไทร ซึ่งประชากรในการศึกษา คือ ครั้วเรือนที่ดั่งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ของ บ้านท่าวังไทร จำนวน 133 ครั้วเรือน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่ม ครั้วเรือนตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการสัมภาษณ์หัวหน้าครั้วเรือน หรือผู้ที่ให้ข้อมูลได้ ในครั้วเรือนที่สุ่มมาเป็นครั้วเรือนตัวอย่าง จำนวน 60 ครั้วเรือน ของบ้านท่าวังไทร เพื่อใช้ ทำการศึกษา สอบถามข้อมูลในปีการเพาะปลูก 2547/2548

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นส่วนประกอบเพื่อความสมบูรณ์ของการศึกษา โดยได้รวบรวมข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการ หน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ลักษณะภูมิประเทศ การถือครองที่ดิน ในพื้นที่อำเภอวังน้ำเขียว

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาในครั้งนี้จึงใช้ข้อมูล บางส่วนจากแบบสอบถามของโครงการดังกล่าว ซึ่งเป็นข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ทำการศึกษา โดยแยกข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

¹ โสภิติน ทองปาน, เรื่องไร โตกฤษณะ และคณะ (2549)

ที่มาของข้อมูลที่เก็บ

วัตถุประสงค์	ข้อมูลที่เก็บ	แหล่งข้อมูล
1. เพื่อทราบลักษณะพื้นฐานของ ครัวเรือน การประกอบอาชีพ การใช้ ประโยชน์ที่ดิน ของครัวเรือน ใน หมู่บ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา	- เพศ - อายุ - การศึกษา - จำนวนแรงงาน - การถือครองที่ดิน - อาชีพ - รายได้ - การย้ายเข้ามาอยู่ - พืชที่ปลูก	ครัวเรือนบ้านท่าวังไทร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้รายได้ ครัวเรือนต่างกัน ทั้งรายได้จากใน ครัวเรือนและนอกครัวเรือน	- จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือนที่เป็น แรงงาน - จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือนที่จบ ป.6 ขึ้นไป - จำนวนปีที่ย้ายเข้ามา อยู่ - ขนาดเนื้อที่ถือครอง - พืชที่ปลูก - รายได้ - กิจกรรมที่ทำใน ครัวเรือน	ครัวเรือนบ้านท่าวังไทร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา จากข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนตัวอย่างถึงสภาพทางเศรษฐกิจสังคม และการใช้ที่ดิน ข้อมูลทางสังคมเกี่ยวกับหัวหน้าครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือน ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ และข้อมูลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้จากการเกษตรและรายได้นอกการเกษตร กิจกรรมที่ทำ และการถือครองที่ดินของครัวเรือน เพื่อชี้ให้เห็นถึงสภาพการประกอบอาชีพของครัวเรือน

2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่ออธิบายปัจจัยที่ทำให้รายได้ของแต่ละครัวเรือนแตกต่างกัน ทั้งจากการใช้ที่ดินในกิจกรรมต่าง ๆ ของครัวเรือน รวมถึงการทำงานนอกครัวเรือน เพื่อจะได้คำตอบว่าแต่ละครัวเรือนมีรายได้แตกต่างกันเพราะสาเหตุอะไร โดยวิธีการศึกษาที่ใช้ คือ การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

วิธีการวิเคราะห์

โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของประชากรในสองลักษณะคือ รายได้ในครัวเรือนและรายได้นอกครัวเรือน รายได้ในครัวเรือนซึ่งส่วนใหญ่จะขึ้นกับขนาดเนื้อที่เพาะปลูก หรือเนื้อที่ถือครองซึ่งทราบโดยทั่วไปแล้ว จึงใช้ตัวแปรแปลงเป็นรายได้ต่อไร่ทำให้ลดจำนวนตัวแปรตามลงได้ โดยตั้งข้อสมมุติว่า รายได้ในครัวเรือนต่อเนื้อที่การปลูก ขึ้นกับจำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ จำนวนสมาชิกในวัยทำงาน ชนิดพืชและสัตว์ที่เลี้ยง และรายได้จากกิจกรรมอื่น ๆ ในครอบครัว ส่วนรายได้นอกครัวเรือนขึ้นกับ จำนวนสมาชิกในวัยทำงาน จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน

ลักษณะความสัมพันธ์ของประชากร เมื่อพิจารณาจากข้อมูลตัวอย่างลักษณะความสัมพันธ์จะเป็น ดังนี้

$$Y_1 = a + bx_1 \dots bx_n + e \dots \dots \dots (1)$$

$$Y_2 = a + bx_1 \dots bx_n + e \dots \dots \dots (2)$$

Y_1 และ Y_2 เป็นตัวแปรตามแทนรายได้ต่อเนื้อที่หนึ่งไร่ของครอบครัวขึ้นกับ จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ จำนวนสมาชิกในวัยทำงานและอาศัยอยู่ด้วยกัน ชนิดพืชที่ปลูกใช้ตัวแปรหุ่น (dummy variable) แทนข้าวโพด และพืชอื่นๆ รวมทั้งเลี้ยงสัตว์ สำหรับสมการที่ (2) อธิบายรายได้นอกครัวเรือนของแต่ละครอบครัว จะมากขึ้นกับ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ในวัยทำงาน จำนวนสมาชิกที่มีการศึกษาในระดับ ป.6 ขึ้นไป และจำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ ค่าความผิดพลาด (error) ซึ่งสมมุติให้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ และค่าความแปรปรวนคงที่ (a)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Y) และตัวแปรอิสระ (X) ดังนี้

รายได้ในครัวเรือน (Y_1) ซึ่งทำกินในพื้นที่ถือครองของตัวเอง ในการวิจัยครั้งนี้มีหน่วยเป็น บาท/ไร่/ปี จะมีความสัมพันธ์กับ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงาน (X_1) จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_2) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่จบ ป.6 ขึ้นไป (X_3) และชนิดพืชที่ปลูก (X_4) กำหนดให้ปลูกข้าวโพด ค่าตัวแปรหุ่นเท่ากับ 0 ถ้าปลูกพืชอื่น ๆ รวมถึงเลี้ยงสัตว์ ค่าตัวแปรเท่ากับ 1

การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลทำให้รายได้ของครัวเรือนแตกต่างกัน รายได้ในครัวเรือนหรือในไร่นาของตัวเองจะมากหรือน้อยขึ้นกับเนื้อที่เพาะปลูก และปัจจัยอื่น ๆ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ จะทำให้รายได้ของครัวเรือนมากขึ้นไปด้วย นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานในวัยทำงาน ซึ่งเป็นแรงงานในไร่นา ถ้าแรงงานมากก็น่าจะมีส่วนทำให้รายได้จากไร่นาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังขึ้นกับกิจกรรมที่ทำ แม้ว่าพืชหลัก คือ ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ซึ่งบางปีถ้าสภาพฝนทิ้งช่วง ทำให้รายได้ลด แต่ถ้าสภาพฝนปกติ อาจจะทำให้รายได้สูงขึ้น นอกจากนี้บางครอบครัวอาจจะทำนา เลี้ยงสัตว์ ปลูกผักสวนครัว ก็มีผลทำให้รายได้เพิ่มขึ้นด้วย

รายได้นอกครัวเรือน (Y_2) ซึ่งไม่ได้ทำกินในไร่นาของตัวเอง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีหน่วยเป็น บาท/ปี/ครัวเรือน จะมีความสัมพันธ์กับ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงาน (x_1), จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่จบ ป.6 ขึ้นไป (x_2) และจำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (x_3)

สำหรับตัวแปรที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ของรายได้นอกครัวเรือน ที่มีแหล่งรายได้หลากหลายทั้งการรับจ้างในพื้นที่ และการรับจ้างนอกพื้นที่ ซึ่งรายได้ประเภทนี้จะมากหรือน้อย ส่วนหนึ่งขึ้นกับจำนวนปีที่เข้ามาทำกินในพื้นที่ ถ้าเข้ามานานจะรู้จักเพื่อนบ้าน รู้จักสภาพการทำกินในพื้นที่ รู้จักเพื่อนบ้านมาก ที่จะทำงานนอกไร่นาของตัวเอง มีส่วนที่จะเพิ่มรายได้นอกครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ระดับการศึกษาของสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งทำให้มองเห็นโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพในการทำงาน ได้คนที่มีความรู้มีส่วนในการเพิ่มโอกาสในการทำงาน ทำงานรับจ้างนอกพื้นที่ จึงใช้วิเคราะห์สมาชิกในครอบครัว ที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ ป.6 ขึ้นไป เป็นตัววัด เพื่อจะอธิบายรายได้นอกฟาร์ม ของแต่ละครัวเรือนทำไมจึงต่างกัน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะสรุปผลการศึกษาในสองหัวข้อ คือ

1. ลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนตัวอย่าง รวมทั้งรายได้ในครัวเรือนและรายได้นอกครัวเรือน โดยทั้งหมดยกตัวเลขมาให้เห็นถึงค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด และต่ำสุด
2. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่ออธิบายว่าทำไมรายได้ของแต่ละครัวเรือนจึงต่างกัน ทั้งรายได้ในครัวเรือนและรายได้นอกครัวเรือน ต่อครัวเรือนทั้งหมดถึงรายได้ในรอบปีของการเพาะปลูก 2547/2548

โดยผลการศึกษาในสองหัวข้อดังกล่าว จะแยกสรุปผลการศึกษาเป็น 4 ตอน เพื่อแสดงรายละเอียดที่เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

สำหรับข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ได้อธิบายผลการศึกษาในส่วนของข้อมูลที่แสดงถึง ลักษณะทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน การย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่บ้านท่าวังไทรของครัวเรือน และการใช้ทำงานของหัวหน้าครัวเรือน เพื่อแสดงถึงลักษณะพื้นฐานของครัวเรือนเป็นอย่างไร ซึ่งจะมีผลต่อการหารายได้ของครอบครัว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน

ในส่วนนี้จะอธิบายผลการศึกษาในเรื่องของ เพศและอายุของหัวหน้าครัวเรือน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน รวมถึงการฝึกอบรมเพิ่มเติมของหัวหน้าครัวเรือน และขนาดของครัวเรือน ดังนี้

เพศและอายุ

หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นแรงงานหลักของครอบครัวในการสร้างรายได้ ส่วนใหญ่ร้อยละ 78.33 เป็นเพศชาย และร้อยละ 21.67 เป็นเพศหญิง ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมที่ผู้ชายจะเป็นผู้นำหรือหัวหน้าครอบครัว และเชื่อว่ามีศักยภาพดีกว่าผู้หญิง อายุของหัวหน้าครัวเรือนเฉลี่ย 49.7 ปี มีอายุสูงสุดคือ 73 ปี และอายุต่ำสุดคือ 25 ปี โดยแรงงานหลักของครอบครัว ร้อยละ 55 อายุไม่เกิน 50 ปี ถือว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยทำงาน เพื่อสร้างรายได้หลักให้กับครอบครัว และเป็นช่วงอายุที่ต้องขยันทำงานหนัก แต่มีข้อสังเกตได้ว่าแรงงานในครอบครัวร้อยละ 45 มีอายุมากกว่า 51 ปี ซึ่งยังต้องหารายได้อยู่ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นแรงงานในครอบครัวที่ทำอาชีพนี้มานานตามบรรพบุรุษ (ตารางที่ 1)

การศึกษาและการฝึกอบรม

หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 90 โดยจบการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษา (ประถม 1 – 6) ร้อยละ 65 สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 25 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ได้เรียนหนังสือมีเพียง ร้อยละ 10 เท่านั้น แสดงว่าหัวหน้าครัวเรือนมีระดับความรู้ดีพอสมควร แต่ที่ไม่ได้รับการศึกษาต่อ อาจเนื่องมาจากต้องทำงานหารายได้ให้กับครอบครัว หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ร้อยละ 56.67 (ตารางที่ 1) เนื่องจากว่า การให้ความรู้ด้านวิชาการของภาครัฐยังมีน้อย และไม่ทั่วถึง หรือบางครอบครัวไม่เข้ารับการฝึกอบรมเพราะไม่ตระหนักถึงความสำคัญของผลที่จะได้รับจากการฝึกอบรม ส่วนครัวเรือนที่ได้รับการฝึกอบรม ร้อยละ 43.33 (ตารางที่ 1) แยกเป็นทางด้านการเกษตรร้อยละ 21.67 ด้านการประกอบอาชีพเสริม ร้อยละ 8.33 และด้านอื่น ๆ (การต่อต้านยาเสพติด/การปกครอง, การอนุรักษ์ธรรมชาติ) ร้อยละ 13.33 ครัวเรือนที่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมกับภาครัฐ จะเป็นครอบครัวตัวแบบในการฝึกอบรม เทคนิคต่าง ๆ ในการปลูกพืช การใช้ปุ๋ยอย่างถูกวิธี เพื่อให้มีความปลอดภัย ลดต้นทุนในการผลิต และเป็นตัวแทนในการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ครอบครัวอื่น ๆ ซึ่งความรู้ที่แต่ละครอบครัวได้รับการฝึกอบรมมาน่าจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ต่อไปได้มากขึ้น

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (ราย)	เฉลี่ย	ร้อยละ
เพศ			
ชาย	47		78.33
หญิง	13		21.67
อายุ (ปี)			
ต่ำกว่า 31	4		6.67
31 - 40	12		20.00
41 - 50	17		28.33
51 - 60	16		26.67
61 - 70	9		15.00
มากกว่า 70 ปี	2		3.33
	อายุเฉลี่ย	49.7 ปี	
ระดับการศึกษา			
ไม่รู้หนังสือ	6		10.00
ป.4	28		46.67
ป.6	11		18.33
สูงกว่า ป.6	15		25.00
รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม			
ไม่เคย	34		56.67
เคยรับการฝึกอบรม	26		43.33

ที่มา: จากการสำรวจ

ขนาดครัวเรือน

สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีสมาชิกครัวเรือนละ 4 คน สมาชิกในครอบครัวมากที่สุด 8 คน และน้อยสุด 1 คน ครัวเรือนที่มีสมาชิก 4 – 5 คน มีมากที่สุดถึง ร้อยละ 60 ครัวเรือนที่มีขนาดครอบครัวใหญ่ (สมาชิกมากกว่า 7 คน) มีเพียงร้อยละ 1.67 (ตารางที่ 2) เนื่องจากว่าสมาชิกในครอบครัวเมื่อแต่งงานแล้วจะแยกครอบครัวออกไป แต่การตั้งบ้านเรือนยังอยู่ใกล้ ๆ กับครอบครัวของบิดามารดา ส่วนมากครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวมากจะเป็นครอบครัวที่สมาชิกในครัวเรือนยังไม่แต่งงาน ต้องอาศัยอยู่กับพ่อแม่ และมีทั้งอยู่ในวัยทำงานและไม่อยู่ในวัยทำงานหรือกำลังศึกษาอยู่

ตารางที่ 2 ขนาดครัวเรือน

สมาชิกในครัวเรือน	จำนวน (ครัวเรือน)	เฉลี่ย (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 3 คน	21		35.00
4 – 5 คน	36		60.00
6 – 7 คน	2		3.33
มากกว่า 7 คน	1		1.67
สมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย		4	

ที่มา: จากการสำรวจ

การย้ายเข้าอยู่ในพื้นที่

ในส่วนนี้จะอธิบายถึงข้อมูลการย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านท่าวังไทร ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดในส่วนของครัวเรือนที่ย้ายเข้ามาอยู่ว่าย้ายมาจากที่ไหน ย้ายมาเมื่อไหร่ เมื่อย้ายเข้ามาอยู่แล้วได้ที่ดินมาจากไหน และเมื่อได้ที่ดินแล้วใช้ที่ดินทำอะไรในระยะแรกที่ย้ายเข้ามาอยู่ ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ว่า หัวหน้าครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่ย้ายมาจากพื้นที่อื่นทั้งจากอำเภออื่นในจังหวัดนครราชสีมาและทั้งจากจังหวัดอื่นมากถึงร้อยละ 80 ส่วนครัวเรือนตัวอย่างที่เกิดในพื้นที่มีเพียงส่วนน้อยแค่ ร้อยละ 20 (ตารางที่ 3) สาเหตุที่มีครัวเรือนย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบ้านท่าวังไทรกันมากเป็นเพราะต้องการที่ดินทำกิน โดยมีรายละเอียดการย้ายเข้ามาอยู่ดังนี้

ที่อยู่เดิมก่อนย้ายมาอาศัยอยู่ที่ปัจจุบัน

ที่อยู่เดิมก่อนย้ายมาตั้งบ้านเรือนในบ้านท่าวังไทรของครัวเรือนตัวอย่าง ส่วนใหญ่ย้ายมาจากอำเภออื่นในจังหวัดนครราชสีมามากถึง ร้อยละ 77.08 ซึ่งเป็นครอบครัวที่อยู่ใกล้บ้านท่าวังไทร ทำให้รู้เรื่องข่าวสารดีกว่าคนที่อยู่ไกล ว่ามีที่ดินตรงไหนที่จะมาตั้งถิ่นฐานได้ เพื่อใช้ในการทำมาหากิน ส่วนครัวเรือนที่ย้ายมาจากจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ไม่ใช่จังหวัดนครราชสีมา มีเพียงแค่ ร้อยละ 6.25 ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี ร้อยละ 4.17 และจากจังหวัดมหาสารคาม ร้อยละ 2.08 รองลงมาย้ายมาจากภาคอื่น ร้อยละ 16.67 ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ ร้อยละ 4.17 จังหวัดสระบุรี ร้อยละ 4.17 จังหวัดนครพนม นนทบุรี กำแพงเพชร อุทยา ร้อยละ 2.08 (ตารางที่ 3)

ปี พ.ศ. ที่ย้ายเข้ามาอยู่

ครัวเรือนตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่บ้านท่าวังไทรระหว่างปี พ.ศ. 2510 – 2519 และระหว่างปี พ.ศ. 2530 – 2539 คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมาระหว่างปี พ.ศ. 2520 – 2529 ร้อยละ 16.67 หลังปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นไป ร้อยละ 14.58 และปี พ.ศ. ที่ย้ายเข้ามาอยู่น้อยที่สุด คือ ก่อนปี พ.ศ. 2510 มีเพียงแค่ร้อยละ 6.25 (ตารางที่ 3)

การได้ที่ดินเมื่อเข้ามาอยู่

สำหรับครัวเรือนตัวอย่างเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ที่บ้านท่าวังไทรได้ที่ดินมาจากการหักล้างค่างวดเพื่อจับจองที่ดินเป็นของตนเอง 4 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 39 ไร่ ได้ที่ดินมาจากการซื้อ 14 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 54 ไร่ ราคาเฉลี่ยที่ซื้อมาไร่ละ 2,392 บาท ราคาซื้อสูงสุดไร่ละ 25,000 บาท ราคาซื้อต่ำสุดไร่ละ 15 บาท จะเห็นว่าถ้าราคาที่ดินสูงเป็นเพราะที่ดินมีเอกสารสิทธิ์ ราคาซื้อที่ดินต่ำเป็นเพราะที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ ส่วนครัวเรือนตัวอย่างที่ได้ที่ดินมาจากการเช่า 5 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 15 ไร่ ราคาเฉลี่ยที่เช่าไร่ละ 889 บาทต่อปี ราคาเช่าสูงสุดถึงไร่ละ 3,000 บาทต่อปี และต่ำสุดอยู่ที่ไร่ละ 80 บาทต่อปี ครัวเรือนตัวอย่างที่ได้รับมรดกตกทอดมาจากบิดา มารดา 12 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 26 ไร่ และมีครัวเรือนที่มีที่ดินอยู่ในบ้านท่าวังไทรอยู่แล้ว 13 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 27 ไร่ ซึ่งเป็นครัวเรือนที่มีการใช้ที่ดินมาแล้วแต่เพิ่งย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ (ตารางที่ 3)

ลักษณะการเริ่มใช้ที่ดินในระยะแรก

ในส่วนนี้จะอธิบายในกรณีที่ดินนั้นยังไม่มีการใช้ที่ดินมาก่อน ครั้วเรือนตัวอย่างเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่บ้านท่าวังไทรส่วนมากจะมีการเริ่มใช้ที่ดินในระยะแรกที่เข้ามาอยู่ เพื่อกิจกรรมในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวส่วนมากจะปลูกข้าวโพดอย่างเดียว 24 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 68.57 รองลงมาเริ่มการใช้ที่ดินในการปลูกข้าวโพดผสมกับพืชไร่อื่น ๆ 5 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 14.29 ปลูกมันสำปะหลังและไม้ผล 2 ครั้วเรือน คิดเป็นร้อยละ 5.71 (ตารางที่ 3) มีหนึ่งครั้วเรือนในพื้นที่ที่เปิดอู่ซ่อมรถ ครั้วเรือนที่มาเปิดอู่ซ่อมรถเป็นครั้วเรือนที่มองเห็นแนวทางการประกอบอาชีพว่าจะมีลูกค้าที่ต้องการใช้บริการมากในพื้นที่นั้น เพราะในละแวกนั้นไม่ค่อยมีอู่ซ่อมรถ แต่ความต้องการของลูกค้ามีมาก และเชื่อมั่นในการเปิดให้บริการที่ได้ประสิทธิภาพของร้านและมีหนึ่งครั้วเรือนที่ย้ายมาปลูกพืชสมุนไพร เพราะมีลูกค้าเดิมอยู่ และต้องการขยายตลาดส่งสมุนไพรให้กับร้านผลิตสินค้า OTOP ในตัวเมืองจังหวัดนครราชสีมา และเห็นว่าพื้นที่เหมาะกับการปลูกพืชสมุนไพรได้ดี ซึ่งครั้วเรือนทั้งหมดเหล่านี้เมื่อย้ายเข้ามาอยู่ ที่ดินนั้นยังไม่มี การใช้ที่ดินมาก่อน ส่วนที่เหลืออีก 13 ครั้วเรือน ที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่แต่มีลักษณะการใช้ที่ดินอยู่ แล้วจึงเข้ามาดำเนินการต่อ ซึ่งก่อนที่จะย้ายมาไม่ได้ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เพียงแค่มาทำการเกษตรแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่

ตารางที่ 3 การย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของบ้านท่าวังไทร

การย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่	จำนวน (ราย)	เฉลี่ย	ร้อยละ
จำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่เกิดในพื้นที่	12		20.00
จำนวนหัวหน้าครัวเรือนที่ย้ายมาจากที่อื่น	48		80.00
ที่อยู่เดิมก่อนย้ายมา			
ย้ายมาจากอำเภออื่นในจังหวัดนครราชสีมา	37		77.08
ย้ายมาจากจังหวัดอื่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3		6.25
ย้ายมาจากจังหวัดอื่นในภาคต่างๆ	8		16.67
ปี พ.ศ. ที่ย้ายเข้ามาในพื้นที่			
ก่อนปี พ.ศ.2510	3		6.25
ช่วงปีพ.ศ. 2510-2519	15		31.25
ช่วงปีพ.ศ. 2520-2529	8		16.67
ช่วงปีพ.ศ. 2530-2539	15		31.25
หลังปีพ.ศ. 2539	7		14.58
เมื่อย้ายเข้ามาอยู่ได้ที่ดินมาจาก			
หักร้างเอง	4	39	
เช่า	5	15	
ซื้อ	14	54	
รับมรดกจากบิดามารดา	12	26	
เดิมมีอยู่แล้ว	13	27	
ลักษณะการใช้ที่ดินเมื่อย้ายเข้ามาอยู่ (กรณียังไม่มีการใช้ที่ดินมาก่อน)			
ปลูกข้าวโพด	24		68.57
ปลูกมันสำปะหลัง	2		5.71
ปลูกข้าวโพดกับพืชไร่อื่นๆ	5		14.29
ปลูกไม้ผล	2		5.71
อื่นๆ	2		5.71

ที่มา: จากการสำรวจ

การทำงานของหัวหน้าครัวเรือน

การทำงานหารายได้ของหัวหน้าครัวเรือนตัวอย่าง ส่วนมากทำงานในภาคการเกษตรทั้งในฟาร์มและนอกฟาร์มของตัวเอง หัวหน้าครัวเรือนที่ใช้เวลาในการทำการเกษตรเต็มเวลาในฟาร์มของตัวเองหรือไม่ได้ออกไปรับจ้างทำการเกษตรนอกฟาร์มตัวเอง ร้อยละ 28.33 หัวหน้าครัวเรือนที่ใช้เวลาในการทำการเกษตรของตัวเองในบางเวลาและออกไปหารายได้นอกบ้านด้วย ร้อยละ 36.67 ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ใช้เวลาในการทำการเกษตรนอกฟาร์มหรือออกไปรับจ้างทำการเกษตรนอกไร่ นา ร้อยละ 41.67 ซึ่งส่วนมากจะเป็นพวกที่ว่างจากไร่ นาของตัวเองแล้วและออกไปรับจ้างหักข้าวโพด เก็บมะขาม ถัดหญ้า เป็นต้น หัวหน้าครัวเรือนที่ใช้เวลาในการทำงานนอกภาคเกษตรคิดเป็น ร้อยละ 30 ได้แก่ ก่อสร้าง/รับจ้างทั่วไป, ค้าขาย พนักงาน/ลูกจ้าง ส่วนหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่ประกอบอาชีพใด ๆ มีเพียงแค่ ร้อยละ 5 ซึ่งในส่วนนี้ได้รายได้มาจากลูกส่งมาให้ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 การทำงานของหัวหน้าครัวเรือน ปี พ.ศ. 2548

การทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
ทำเกษตรในฟาร์มเต็มเวลา	17	28.33
ทำเกษตรในฟาร์มบางเวลา ²	22	36.67
ใช้เวลาทำเกษตรนอกฟาร์ม ²	25	41.67
ใช้เวลาทำงานนอกภาคเกษตร ²	18	30.00
ไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ	3	5.00

ที่มา: จากการสำรวจ

² มีการนับซ้ำ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้ที่ดิน

ในส่วนนี้จะอธิบายผลการศึกษาที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดินของครัวเรือน ผลการศึกษาครัวเรือน มีจำนวนการถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 2.18 แปลง ในการศึกษาครั้งนี้จึงแยกศึกษาเป็นสองแบบ คือ ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในแปลงที่ใช้สร้างบ้าน และลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินในแปลงอื่น ๆ (รวมทุกแปลงยกเว้นแปลงที่ใช้สร้างบ้าน) โดยทั้งสองแบบนี้จะอธิบายถึงผลการศึกษาถึงลักษณะการถือครองที่ดิน การใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แยกเป็นส่วน ๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะการถือครองที่ดินในแปลงที่เป็นที่ตั้งของบ้าน

จากการสำรวจครัวเรือนตัวอย่าง จะมีลักษณะการถือครองที่ดินเกือบทั้งหมดเป็นของตัวเองถึง 58 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.67 และครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องเช่าบ้านอยู่มีเพียงแค่ 2 ครัวเรือนเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 3.33 ของครัวเรือนตัวอย่าง (ตารางที่ 5) ซึ่งครัวเรือนที่เช่าบ้านทั้ง 2 ครัวเรือนนี้ จะพบว่ามิที่ดินทำกินในแปลงอื่นๆ ที่เป็นของตัวเอง แต่เช่าบ้านเพื่ออยู่อาศัย เพราะต้องการตั้งบ้านเรือนในที่ชุมชนใกล้ ๆ กับเพื่อนบ้าน และใช้ในการเปิดร้านค้าขาย จึงใช้เป็นที่อยู่อาศัยไปด้วย

การใช้ประโยชน์ที่ดินในแปลงที่เป็นที่สร้างบ้าน

จากการสำรวจครัวเรือนตัวอย่างในแปลงที่ใช้สร้างบ้าน พบว่า จำนวนพื้นที่ในแปลงดังกล่าวเฉลี่ย 1.97 ไร่/ครัวเรือน มีลักษณะการใช้ที่ดินในแปลงนี้เป็นพื้นที่บริเวณบ้านเฉลี่ยครัวเรือนละ 0.58 ไร่ ซึ่งบางครัวเรือนใช้พื้นที่ในบ้านเป็นร้านค้าขาย เปิดอู่ซ่อมรถ ร้านตัดผม เป็นต้น ที่ดินในแปลงนี้ นอกจากใช้ในการสร้างบ้านแล้ว ยังมีพื้นที่เหลือใช้ทำประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งแต่ละครัวเรือนแตกต่างกันไป มีหลายครัวเรือนที่ใช้ที่ดินในแปลงนี้มากกว่าหนึ่งประเภท ครัวเรือนที่ใช้ที่ดินที่เหลือจากการสร้างบ้านใช้เป็นที่สวน จำนวน 6 ครัวเรือนจากครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด เฉลี่ยครัวเรือนละ 2.08 ไร่ ครัวเรือนที่ใช้ที่ดินที่เหลือจากการสร้างบ้านเป็นที่ไร่ จำนวน 3 ครัวเรือนจากครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด เฉลี่ยครัวเรือนละ 13.25 ไร่ ครัวเรือนที่ใช้ที่ดินที่เหลือจากการสร้างบ้านเป็นที่เลี้ยงสัตว์บก จำนวน 10 ครัวเรือนจากครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด เฉลี่ยครัวเรือนละ 1.29 ไร่ ซึ่งเลี้ยงสัตว์และปลูกพืชไปด้วยในแปลงเดียวกัน มีการเลี้ยงสัตว์น้ำ เพียง

ครัวเรือนเดียวจากครัวเรือนตัวอย่าง เฉลี่ยครัวเรือนละ 0.25 ไร่ ครัวเรือนที่ใช้ที่ดินในแปลงนี้ สร้างบ้านอย่างเดี่ยวส่วนที่ดินที่เหลือทิ้งว่างเปล่าไม่มีการใช้ประโยชน์อย่างอื่น จำนวน 15 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 1.19 ไร่ (ตารางที่ 5) ดังนั้นครัวเรือนตัวอย่างไม่มีการใช้ที่ดินเป็นที่นาและที่ปลูกผักในแปลงที่เป็นที่ตั้งของบ้าน เพราะครัวเรือนไม่นิยมสร้างบ้านกลางทุ่งนา จะนิยมสร้างบ้านเป็นชุมชนตั้งบ้านเรือนใกล้ ๆ กัน ส่วนการปลูกผักที่ปลูกในบริเวณบ้านส่วนมากจะปลูกเพื่อการบริโภคในครัวเรือน

หนังสือสำคัญในที่ดินในแปลงที่ใช้สร้างบ้าน

เนื่องจากในพื้นที่บ้านท่าวังไทรเคยเป็นพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มาก่อน และต่อมาถูกประกาศเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม จึงมีการเข้ามาจับจองพื้นที่เพื่อเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบอาชีพจากการสำรวจครัวเรือนตัวอย่าง 60 ครัวเรือน ครัวเรือนที่รัฐบาลยังไม่ได้ออกเอกสารสิทธิใดๆ ให้นำในการถือครองที่ดินในแปลงที่ใช้สร้างบ้านมากถึง 34 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.67 ของครัวเรือนตัวอย่าง ซึ่งใช้รูปแบบชุมชนในการมีสิทธิในที่ดิน ครัวเรือนตัวอย่างที่มีเอกสารสิทธิในแปลงที่ใช้สร้างบ้านเป็น ส.ป.ก มี 20 ครัวเรือน แยกเป็น ส.ป.ก 4 - 28 จำนวน 15 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25 ส.ป.ก 4 - 01 อีก 5 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ครัวเรือน ตัวอย่างที่มีหนังสือรับรองในแปลงที่เป็นที่ตั้งของบ้านเรือนเป็น ภ.บ.ท 5 มีเพียงแค่ 6 ครัวเรือน เท่านั้น ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10 และยังไม่พบครัวเรือนตัวอย่างที่ได้เอกสารสิทธิในแปลงที่ใช้สร้างบ้านเป็น โฉนดที่ดิน (ตารางที่ 5) ซึ่งที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิเป็นโฉนดที่ดินจะซื้อขายไม่ได้แต่ให้สืบทอดเป็นมรดกได้

ตารางที่ 5 การใช้ประโยชน์และการถือครองที่ดินในแปลงที่ใช้สร้างบ้าน

ลักษณะการถือครองและการใช้ประโยชน์	จำนวน (ราย)	เฉลี่ย	ร้อยละ
จำนวนพื้นที่เฉลี่ย (ไร่)		1.97	
จำนวนพื้นที่บริเวณบ้านเฉลี่ย (ไร่)		0.58	
ลักษณะการใช้ที่ดิน (ไร่)³			
บ้าน	60	0.58	
สวน	6	2.08	
ไร่	3	13.25	
เลี้ยงสัตว์บก	10	1.29	
เลี้ยงสัตว์น้ำ	1	0.25	
ทิ้งว่างเปล่า	15	1.19	
ลักษณะการถือครองที่ดิน (ไร่)			
ของตนเอง	58		96.67
เช่า	2		3.33
หนังสือสำคัญในที่ดิน			
ส.ป.ก. 4 - 01	5		8.33
ส.ป.ก. 4 - 28	15		25.00
ภ.บ.ท. 5	6		10.00
ไม่มีเอกสารใด ๆ	34		56.67

ที่มา: จากการสำรวจ

³มีการนับซ้ำ (มีหลายครัวเรือนที่ใช้ที่ดินมากกว่าหนึ่งประเภท)

การใช้ประโยชน์ที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไม่รวมแปลงที่ใช้สร้างบ้าน)

ในการศึกษาที่ดินในแปลงอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ที่ดินในแปลงที่เป็นที่ตั้งของบ้านเรือน อธิบายได้ว่า ครัวเรือนที่มีที่ดินในแปลงอื่น ๆ 42 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 46.86 ไร่ ลักษณะการใช้ที่ดินในแปลงอื่น ๆ ส่วนมากครัวเรือนจะใช้ที่ดินในการทำไร่ถึง 26 ครัวเรือนจากครัวเรือนตัวอย่าง เฉลี่ยครัวเรือนละ 33.54 ไร่ รองลงมาใช้ที่ดินในการทำสวน 24 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 34.79 ไร่ ทำนา 10 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 11.50 ไร่ ไม่ได้ใช้ประโยชน์ที่ดินทิ้งไว้ว่างเปล่า 9 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 37.31 ไร่ ครัวเรือนตัวอย่างไม่มีครัวเรือนที่ให้เช่าที่ดินเฉลี่ย 7.38 ไร่ และเลี้ยงสัตว์บกเฉลี่ย 17.44 ไร่ ครัวเรือนตัวอย่างมีเพียงครัวเรือนเดียวที่มีการปลูกผักถึง 39 ไร่ และเลี้ยงสัตว์น้ำ 20 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 การใช้ที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไม่รวมแปลงที่เป็นที่ตั้งสร้างบ้าน)

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	จำนวน (ราย)	เฉลี่ย
มีที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไร่)	42	46.86
ลักษณะการใช้ที่ดิน (ไร่) ⁴		
ที่สวน	14	34.79
ที่ไร่	26	33.54
ผัก	1	39.00
ที่นา	10	11.50
เลี้ยงสัตว์บก	4	17.44
เลี้ยงสัตว์น้ำ	1	20.00
ที่ให้เช่า	4	7.38
ทิ้งว่างเปล่า	9	37.31

ที่มา: จากการสำรวจ

⁴ การนับซ้ำ (บางครัวเรือนมีลักษณะการใช้ที่ดินมากกว่าหนึ่งประเภท)

ลักษณะการถือครองที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไม่รวมแปลงที่ใช้สร้างบ้าน)

ครัวเรือนส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง 39 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 90.70 แต่มีครัวเรือนที่ต้องเช่าที่ดินในการทำกินเพิ่มเติม 3 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 6.98 ซึ่งในสามครัวเรือนนี้มีหนึ่งครัวที่มีที่ดินในแปลงอื่นๆ เป็นของตัวเองอยู่แล้ว แต่เช่าที่ดินเพิ่มเพื่อใช้ทำมาหากิน และมีครัวเรือนเพียงครัวเรือนเดียวที่ญาติพี่น้องให้เข้าไปใช้ที่ดินโดยไม่คิดค่าเช่า 15 ไร่ (ตารางที่ 7)

หนังสือสำคัญในที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไม่รวมแปลงที่ใช้สร้างบ้าน)

ครัวเรือนตัวอย่างส่วนมากมีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินในแปลงอื่น ๆ ที่เป็นที่ดินทำกินเป็น ส.ป.ก. ซึ่งแยกเป็น ส.ป.ก. 4-28 ร้อยละ 61.90 และส.ป.ก. 4-01 ร้อยละ 30.95 แปลงที่ไม่มีเอกสารสิทธิในที่ดินทำกินร้อยละ 16.67 แปลงที่มีหนังสือรับรองให้เข้าทำกินเป็น ก.บ.ท.5 ร้อยละ 7.14 ซึ่งครัวเรือนที่มีเอกสารสิทธิเป็น ส.ป.ก. และหนังสือรับรอง ก.บ.ท. จะได้รับกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดิน แต่จะขายที่ดินนั้นไม่ได้ นอกจากยกเป็นมรดกให้ลูกหลานได้ ส่วนที่ดินในแปลงที่ไม่มีเอกสารสิทธิจะเป็นที่รู้กันในชุมชนว่าใครเป็นเจ้าของ หรือมีสัญลักษณ์แสดงเขตแดนกันเองในชุมชน (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 การถือครองที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไม่รวมแปลงที่เป็นที่สร้างบ้าน)

ลักษณะการถือครองที่ดิน	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ของตนเอง	39	90.70
เช่า	3	6.98
เช่าทำเปล่า	1	2.33
หนังสือสำคัญในที่ดิน⁵		
มี	42	89.71
ส.ป.ก. 4 - 01	13	30.95
ส.ป.ก. 1 - 28	26	61.90
ภ.บท.5	3	7.14
ไม่มี	7	16.67

ที่มา: จากการสำรวจ

การใช้ที่ดินในการปลูกพืชแต่ละชนิด

อธิบายการใช้ที่ดินในการปลูกพืชแต่ละชนิดของครัวเรือนตัวอย่าง ชนิดพืชที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ถึง 26 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 28.52 ไร่ ครัวเรือนเลือกปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กันมาก เพราะสภาพพื้นที่เหมาะสมในการปลูกข้าวโพด และมีนายทุนในพื้นที่ให้กู้ยืมเงินทุนรวมทั้งเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ยา แต่มีข้อแม้ว่าเมื่อได้ผลผลิตแล้วจะต้องขายให้นายทุนเจ้าถิ่น ๆ ชนิดพืชที่ปลูกรองลงมาคือ มะขามหวาน 17 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 14.74 ไร่ ปลูกข้าว 9 ครัวเรือน เฉลี่ยครัวเรือนละ 9.33 ไร่ (ตารางที่ 8) แต่ข้าวนิยมปลูกเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน และขายก็ต่อเมื่อเหลือจากการบริโภคแล้ว ซึ่งชนิดพืชทั้งสามชนิดนี้เป็นพืชที่ครัวเรือนเกษตรกรนิยมปลูกกันมากที่สุด เป็นพืชที่ปลูกกันมาตั้งแต่ดั้งเดิม เหมาะกับสภาพพื้นที่และดินฟ้าอากาศ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน ส่วนพืชอื่นๆ มีน้อยครัวเรือนที่ปลูกกันแต่ละชนิดปลูกไม่เกินสามครัวเรือน อย่างมันสำปะหลังมีครัวเรือนปลูกน้อยครัวเรือน แต่ครัวเรือนที่ปลูกมันสำปะหลังใช้พื้นที่ปลูกมากเฉลี่ยครัวเรือนละ 27 ไร่

⁵ บางครัวเรือนมีเอกสารสิทธิ์มากกว่าหนึ่งชนิด

ตารางที่ 8 การใช้ที่ดินในการปลูกพืชแต่ละชนิดของครัวเรือนตัวอย่าง

ชนิดพืช	จำนวน (ราย) ⁶	เฉลี่ย
ข้าวโพด	26	28.52
มันสำปะหลัง	3	27.00
ข้าว	9	9.33
ข้าวโพดหวาน	1	3
มะเขือเทศ	1	1
คะน้า	2	14
สมุนไพรมะขาม	17	14.74
มะม่วง	3	17.18
ขนุน	3	3.33
กะท้อน	2	2.5
ไม้ยูคา	2	81
ไม้ฤษณา	2	3.25
ไม้สัก	1	4
ถั่วพู	3	19
ยางพารา	1	50
มะนาว	1	1.5

ที่มา: จากการสำรวจ

ตอนที่ 3 รายได้ของครัวเรือนตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้รายได้ครัวเรือน เป็นรายรับในรูปแบบเงินสดซึ่งได้จากสมาชิกในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน โดยพิจารณาแยกเป็นสองแหล่ง คือ รายได้ในครัวเรือนและรายได้นอกครัวเรือน รายได้ทั้งสองนี้เป็นรายได้ที่สมาชิกในครัวเรือนได้จากการประกอบอาชีพ และเป็น

⁶ มีการนับซ้ำ (ในบางครัวเรือนมีการปลูกพืชมากกว่าหนึ่งชนิด)

รายได้ในรูปแบบเงินสดของครัวเรือนที่ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่าย ผลการศึกษาอธิบายได้ว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อปีครัวเรือนละ 263,685.80 บาท/ปี (ตารางที่ 9) ครัวเรือนที่มีรายได้สูงที่สุดปีละ 2,918,278.00 บาท ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดปีละ 19,173.00 บาท โดยส่วนประกอบของรายได้ทั้งสองแหล่งแยกอธิบายได้ดังนี้

รายได้ในครัวเรือน

รายได้ในครัวเรือน เป็นรายรับของครัวเรือนในรูปแบบเงินสดในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ และจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน รวมทั้งงานฝีมือ สิ่งทอและค้าขายเล็กๆ น้อยๆ แต่รายได้ส่วนนี้จะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับการใช้ประโยชน์ที่ดินในปีนั้น ๆ ขึ้นกับชนิดพืชที่ปลูกและชนิดสัตว์ที่เลี้ยง พืชที่ปลูกส่วนมากจะปลูกข้าวโพด ซึ่งในปีนั้นสภาพฝนทิ้งช่วงทำให้ข้าวโพดเสียหาย แต่พืชอื่น ๆ เช่น ปลูกผัก และเลี้ยงสัตว์ จะไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ในการศึกษาจึงพิจารณารายได้ต่อไร่แทน รายได้ในครัวเรือนในหนึ่งปีเฉลี่ยครัวเรือนละ 32,875.92 บาท/ไร่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

รายได้จากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ รายได้จากการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ในส่วนนี้แยกเป็น รายได้จากการปลูกข้าวโพด และรายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการปลูกข้าวโพดรวมถึงการเลี้ยงสัตว์ อธิบายได้ว่า

- รายได้จากปลูกข้าวโพด ครัวเรือนที่ปลูกข้าวโพดมี 25 ครัวเรือน ในรอบปีครัวเรือนมี รายได้จากการปลูกข้าวโพดเฉลี่ย 3,802.33 บาท/ไร่ เป็นรายได้ต่อไร่ที่น้อยที่สุดถ้าเทียบกับการปลูกพืชชนิดอื่น (ตารางที่ 9) ซึ่งข้าวโพดที่ปลูกส่วนมากจะเป็นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีน้อยมากที่ปลูกข้าวโพดหวาน ข้าวโพดเป็นพืชที่ต้องใช้ปุ๋ย ใช้น้ำ ในการบำรุงรักษาให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ จึงต้องมีการลงทุนในส่วนนี้ แต่มีตลาดที่รองรับผลผลิตที่เพียงพอ แต่สิ่งที่เป็นปัจจัยเสี่ยงในการปลูกข้าวโพด คือ คุณภาพของผลผลิต ซึ่งราคาขายจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของผลผลิตเป็นส่วนมาก สภาพฝนฟ้าอากาศก็เป็นปัจจัยที่ทำให้ได้ผลผลิตมากหรือน้อยเช่นกัน

- รายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่นๆ รวมทั้งเลี้ยงสัตว์ มี 50 ครัวเรือนที่ปลูกพืชอื่น ๆ รายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ รวมถึงการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยต่อปีครัวเรือนละ 5,998.91 บาท/ไร่ (ตารางที่ 9) พืชที่ปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าว มะขาม พืชผัก ผลไม้ ไม้ยูคา และยางพารา สัตว์ที่เลี้ยง ได้แก่ วัว สุกร ไก่ และเลี้ยงปลา

ดังนั้น อาชีพการเกษตรในครัวเรือนเป็นอาชีพที่ครัวเรือนส่วนใหญ่ยึดเป็นอาชีพหลัก เพราะการทำกรเกษตรในครัวเรือนเป็นอาชีพที่ทำสืบทอดกันมาตั้งแต่บิดามารดา และเป็นอาชีพที่สมาชิกในครัวเรือนถนัด มีพื้นที่และสภาพดินฟ้าอากาศที่เหมาะสมแก่การทำกรเกษตร

รายได้จากอุตสาหกรรมในครัวเรือน กิจกรรมของครัวเรือนที่มีรายได้สูงที่สุด คือ อุตสาหกรรมในครัวเรือนเฉลี่ยครัวเรือนละ 87167.85 บาท/ปี (ตารางที่ 9) ได้แก่ ร้านค้าเบ็ดเตล็ด อยู่ซ่อมรถ โรงกลึง ร้านตัดผม ร้านซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ค้าขายหน้าบ้าน และให้เช่าที่ดิน ซึ่งรายได้ในส่วนนี้ต้องใช้เงินลงทุนสูงแต่ใช้พื้นที่ในการประกอบอาชีพน้อย มีไม่กี่ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน ซึ่งมีไม่มากเพราะมีข้อจำกัดทั้งลักษณะกิจกรรมที่ทำ แรงงานที่ทำได้ และตลาดมีจำกัด ยังต้องต่อสู้กับภาวะการแข่งขันทางเศรษฐกิจและต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ

รายได้นอกครัวเรือน

รายได้นอกครัวเรือน เป็นรายรับของครัวเรือนในรูปเงินสดที่ได้จากการทำงานของสมาชิกในครัวเรือนนอกไร่นาของตนเองทั้งในท้องที่และไปทำงานต่างท้องที่ แต่กลับมากพักอาศัยอยู่ในครัวเรือนของตนเอง รายได้นอกครัวเรือนของครัวเรือนตัวอย่างเฉลี่ย 59,693.32 บาท/ปี (ตารางที่ 9) อธิบายได้ว่า ครัวเรือนที่มีรายได้แตกต่างจากครัวเรือนอื่น ส่วนมากจะเป็นครัวเรือนที่มีการทำกรเกษตรของตนเอง และทำงานนอกครัวเรือนเป็นอาชีพเสริมควบคู่ไปด้วย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- **รับจ้างทั่วไป** มีครัวเรือนที่ออกไปรับจ้างทั่วไปมากถึง 56 ครัวเรือน เพราะต้องการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย รายได้จากกรรับจ้างของแต่ละครัวเรือนเฉลี่ย 15,393.55 บาท/ปี (ตารางที่ 9) ครัวเรือนส่วนมากเมื่อว่างจากการทำกรเกษตรของตนเองแล้ว จะออกไปรับจ้างนอกร้าน เพื่อเป็นอาชีพเสริมในการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งส่วนมากจะรับจ้างทำกรเกษตรในท้องที่ ได้แก่ หักข้าวโพด เก็บมะขาม ฝึาสวน ดาหญ้า เป็นต้น กรรับจ้างประเภทนี้ต้องอาศัยความคุ้นเคยไว้ใจได้ ชยัน อดทน ถ้ามีคุณสมบัติเหล่านี้ก็จะมีส่วนมาจ้างให้ทำงาน ส่วนอาชีพรับจ้างอื่น ๆ ได้แก่ ลูกจ้างบริษัท/โรงงาน ก่อสร้าง เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความสามารถเฉพาะด้าน หรือบางงานต้องมีการศึกษาที่เหมาะสมกับงาน เป็นอาชีพสำหรับสมาชิกบางคนในครัวเรือนที่ไม่ได้ทำกรเกษตรของครัวเรือน จึงต้องออกไปรับจ้างในประเภทนี้

ซึ่งส่วนมากจะไปรับจ้างในตัวเมือง แต่กลับมาพักอาศัยที่บ้าน จึงถือว่าเป็นรายได้จากสมาชิกในครัวเรือนอีกทางหนึ่ง

- **ลูกส่งให้** รายได้นอกครัวเรือนจากคนในครัวเรือนส่งให้เฉลี่ย 22,550.00 บาท/ปี (ตารางที่ 9) เป็นรายรับของครอบครัวที่ลูกไปทำงานนอกพื้นที่แล้วส่งเงินกลับมาให้พ่อแม่ รายได้ประเภทนี้ถือเป็นรายได้นอกครัวเรือนอีกประเภทหนึ่ง เพราะลูกที่ส่งเงินมาให้จะไม่พักอาศัยอยู่ในครัวเรือนมีครอบครัวของตัวเองแยกจากพ่อแม่

- **รับราชการ** รายได้จากการรับราชการต่อครัวเรือนเฉลี่ย 149,280.00 บาท/ปี (ตารางที่ 9) ซึ่งมีครัวเรือนตัวอย่างเพียงแค่สองครัวเรือนเท่านั้นที่รับราชการ รายได้ประเภทนี้จะเป็นรายได้หลักที่มั่นคงและแน่นอนของครัวเรือน เพราะต้องมีระดับการศึกษา

- **ค้าขาย** รายได้จากการค้าขายนอกบ้านหรือนอกท้องที่เฉลี่ย 656,666.67 บาท/ปี (ตารางที่ 9) ได้แก่ การค้าขายพืชผลในตลาด พืชผลที่นำไปขายส่วนมากจะหาซื้อในท้องถิ่นแล้วนำไปขายในตลาดนัดตามหมู่บ้าน บางรายนำพืชผลจากไร่นาของตัวเองไปขายซึ่งทำให้ได้กำไรมากกว่าขายให้กับพ่อค้าคนกลาง

ตารางที่ 9 รายได้ของครอบครัว

แหล่งรายได้	จำนวน (ราย) ⁷	เฉลี่ย
1. รายได้ในครัวเรือน		
ข้าวโพด (บาท/ไร่)	25	3,802.33
พืชอื่น ๆ และเลี้ยงสัตว์ (บาท/ไร่)	50	5,998.91
อุตสาหกรรมในครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน)	13	87,167.85
รวม (บาท/ครัวเรือน)		203,992.48
2. รายได้นอกครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน)		
รับจ้างทั่วไป	56	15,393.55
คนในครัวเรือนส่งให้	20	22,550.00
รับราชการ	2	149,280.00
ค้าขาย (นอกบ้านหรือนอกท้องที่)	3	656,666.67
รวม (บาท/ครัวเรือน)		59,693.32
รวมรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย/ครัวเรือน (บาท/ปี)		263,685.80

ที่มา: จากการสำรวจ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ครัวเรือน

อธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยแต่ละตัวที่ทำให้รายได้ครัวเรือนต่างกัน โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุ แยกการวิเคราะห์เป็นรายได้ต่อไร่ในครัวเรือนและนอกครัวเรือน รวมถึงการวิเคราะห์รายได้ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยกว่าครัวเรือนที่มีรายได้น้อย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

⁷ มีการนับซ้ำ (บางครัวเรือนมีรายได้มาจากหลายแหล่ง)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ในครัวเรือน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้ในครัวเรือนในปีเพาะปลูก 2547/2548 ซึ่งใช้หน่วยเป็น บาทต่อไร่ เพื่อลดจำนวนตัวแปรลง ตัวแปรอิสระที่นำมาใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่มีผลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือน (Y_1) คือ จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน (X_1) จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_2) และการปลูกพืชรวมทั้งเลี้ยงสัตว์ (X_3) โดยกำหนดให้การปลูกพืชรวมถึงการเลี้ยงสัตว์เป็นตัวแปรหุ่น ซึ่งแยกออกเป็นสองประเภท คือ ปลูกข้าวโพด ค่าตัวแปรจะเท่ากับ 0 ปลูกพืชอย่างอื่นรวมถึงเลี้ยงสัตว์ ค่าตัวแปรจะเท่ากับ 1 จะได้ความสัมพันธ์คือ

$$Y_1 = f(\text{จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน, จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่, การปลูกพืชรวมถึงการเลี้ยงสัตว์})$$

ตารางที่ 10 ตัวแปรที่ใช้อธิบาย รายได้ต่อไร่ในครัวเรือน โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ
(Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรอิสระ	b	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	-1070.573	-4.307**	0.000
จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน (X_1)	999.561	4.256**	0.000
จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_2)	172.341	9.150**	0.000
การปลูกพืชรวมถึงเลี้ยงสัตว์ (X_3) (ปลูกข้าวโพด = 0, ปลูกพืชอย่างอื่นและเลี้ยงสัตว์ = 1)	112.369	0.561 ^{ns}	0.577
Adjusted R ² = 0.935			
N = 60			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ns ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือนตามตารางที่ 10 สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยแต่ละตัวมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการได้ ดังนี้

$$Y_1 = -1070.573 + 999.561^{**} X_1 + 172.341^{**} X_2 + 112.369^{ns} X_3$$

โดยที่	Y_1	แทน	รายได้ต่อไร่ในครัวเรือน
	X_1	แทน	จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน
	X_2	แทน	จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่
	X_3	แทน	ชนิดพืชที่ปลูกรวมถึงการเลี้ยงสัตว์
	X_3	กำหนดให้	ปลูกข้าวโพด = 0, ปลูกพืชอย่างอื่นรวมถึงเลี้ยงสัตว์ = 1
	**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
	ns	แทน	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากสมการ พิจารณาได้ว่าจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน (X_1) มีอิทธิพลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือนมากที่สุด จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_2) มีผลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือนรองลงมา และพืชที่ปลูกรวมถึงการเลี้ยงสัตว์ (X_3) ไม่มีผลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือน เนื่องจากครัวเรือนที่มีแรงงานในครัวเรือนไม่ต้องจ้างแรงงานเพิ่มจะช่วยลดต้นทุนในการจ้างแรงงานนอกครัวเรือน ทำให้รายรับเหลือเป็นรายได้สุทธิมากขึ้น ส่วนครัวเรือนที่ย้ายเข้ามาอยู่ก่อนจะสามารถปรับตัวในการปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ หรือแม้แต่การทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำให้มีความคุ้นเคยกับพื้นที่ มองเห็นโอกาสในการประกอบอาชีพได้

จากตารางที่ 10 ค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.935 หมายความว่า ความแตกต่างของรายได้ต่อไร่ในครัวเรือนสามารถอธิบายได้โดย จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน (X_1) จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_2) ชนิดพืชที่ปลูกรวมถึงการเลี้ยงสัตว์ (X_3) ได้ประมาณร้อยละ 93.5 ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 6.5 เป็นผลอันเนื่องมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาเข้ามาพิจารณาในสมการนี้

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้นอกครัวเรือน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรายได้นอกครัวเรือน ได้วิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) ใช้หน่วยเป็น บาท/ปี/ครัวเรือน และใช้ตัวแปรอิสระคือ จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน (X_1) จำนวนสมาชิกที่จบ ป.6 ขึ้นไป (X_2) และจำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_3) ได้ความสัมพันธ์ดังนี้

$$Y_2 = f(\text{จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน, จำนวนสมาชิกที่จบ ป.6 ขึ้นไป, จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่})$$

ตารางที่ 11 ตัวแปรที่ใช้อธิบาย รายได้นอกครัวเรือน โดยวิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	B	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1114.3	15.224**	0.000
จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_3)	61.792	11.424**	0.000
จำนวนสมาชิกที่จบ ป.6 ขึ้นไป (X_2)	208.270	4.939**	0.000
จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน (X_1)	150.079	1.963*	0.050

Adjusted R² = 0.950
N = 60

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้นอกครัวเรือนตามตารางที่ 11 สามารถนำค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยแต่ละตัวมาเขียนให้อยู่ในรูปสมการได้ ดังนี้

$$Y_2 = 1114.3 + 150.079^* X_1 + 208.270^{**} X_2 + 61.792^{**} X_3$$

โดยที่ Y_2 แทน รายได้นอกครัวเรือน

X_1 แทน จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน

X_2	แทน	จำนวนสมาชิกที่จบ ป.6 ขึ้นไป
X_3	แทน	จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากสมการ พิจารณาได้ว่าจำนวนสมาชิกที่จบ ป.6 ขึ้นไป (X_2) มีอิทธิพลต่อรายได้ในครัวเรือนมากที่สุด เพราะคนที่มีความรู้จะออกไปทำงานเป็นลูกจ้างรายวัน/รายเดือน จะได้รับเงินเดือนที่สูงกว่าคนที่ไม่มีความรู้ และรู้จักพัฒนาตัวเองให้มีศักยภาพในการทำงานที่ดีขึ้นได้ และยังสามารถใช้ประสบการณ์ทำงานในการได้เงินเดือนเพิ่มขึ้น และสามารถเรียนรู้การเข้าถึงการพัฒนาของเทคโนโลยีได้ดี สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้นอกครัวเรือนของครอบครัวรองลงมาคือ จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน (X_1) มีอิทธิพลน้อยเป็นเพราะแรงงานที่ออกไปทำงานนอกครัวเรือนจะทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มในส่วนของ การเดินทางไปทำงาน ทำให้ค่าครองชีพสูงกว่าคนที่ทำงานอยู่ที่บ้าน และจำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_3) มีอิทธิพลต่อรายได้ในครัวเรือนน้อยที่สุด คนที่เข้ามาอยู่นานจะสามารถรู้ว่าที่ไหนมีงานให้ไปรับจ้าง และรู้จักคนมากซึ่งจะช่วยกันแนะนำแหล่งรายได้ที่มีการจ้างงาน มีการแนะนำชักชวนกัน ไปทำงาน

จากตารางที่ 11 ค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.950 หมายความว่า ความแตกต่างของรายได้ นอกครัวเรือนสามารถอธิบายได้โดย จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน (X_1) จำนวนสมาชิกที่จบ ป.6 ขึ้นไป (X_2) และจำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ (X_3) ได้ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนที่เหลือประมาณ ร้อยละ 5 เป็นผลอันเนื่องมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในสมการนี้

การวิเคราะห์ครัวเรือนที่มีรายได้มากกับครัวเรือนที่มีรายได้น้อย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อรายได้ของครัวเรือน อธิบายถึงตัวแปรจากในสมการทั้งจาก รายได้ในครัวเรือนและรายได้นอกครัวเรือน ใช้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างของรายได้ของ ครัวเรือนที่มีรายได้มากกับครัวเรือนที่มีรายได้น้อย ดังนี้

ครัวเรือนที่มีรายได้มาก	ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย
<p>- มีแรงงานในครัวเรือนหลายคนทำให้ไม่ ต้องจ้างแรงงานเพิ่มช่วยลดต้นทุนในการผลิต มี เวลาเหลือจากการทำงานของตัวเองออกไป ทำงานรับจ้างข้างนอกเป็นรายได้เสริมให้กับ ครอบครัว</p>	<p>- หัวหน้าครัวเรือนทำงานคนเดียว เลี้ยง ครอบครัว เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตทำคน เดียวไม่ทันต้องจ้างแรงงานเพิ่มทำให้ต้นทุนการ ผลิตสูง</p>
<p>- ย้ายเข้ามาอยู่นานแล้ว ทำให้รู้จักเพื่อนบ้าน มาก รู้สภาพความเป็นอยู่ของชุมชนดี ทำให้รู้ ว่าที่ไหนมีงานรับจ้างให้ทำ รวมทั้งมองเห็น อนาคตว่าการค้าขายเหมาะสมจะขายอะไร ขาย ที่ไหน และขายเมื่อใด</p>	<p>- ส่วนมากจะเป็นครัวเรือนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใน พื้นที่ได้ไม่นาน ยังมีที่ดินทำกินไม่มาก และยังไม่ค่อยมีคนมาจ้างให้ไปทำงาน เพราะรู้จักคน น้อย</p>

วิจารณ์ผลการศึกษา

ในส่วนของการปลูกพืชรวมถึงการเลี้ยงสัตว์ (X_3) ไม่มีผลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือน เป็นเพราะมีการปลูกพืชอื่นๆ ที่ไม่ใช่ข้าวโพด เช่น ไม้กฤษณา ไม้สัก เป็นต้น จำนวนน้อยราย ทำให้ผลการศึกษาในครั้งนี้ไม่มีอิทธิพลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือน และปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อรายได้ครัวเรือน แต่ไม่ได้นำมาวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจรายได้ของครัวเรือนตัวอย่างทั้งรายได้ต่อไร่ในครัวเรือน และรายได้นอกครัวเรือน ของบ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 60 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาแยกประเภทข้อมูลออกเป็น สภาพพื้นฐานทั่วไปของครัวเรือน การใช้ประโยชน์ที่ดิน และรายได้ ดังนี้

สภาพพื้นฐานทั่วไปของครัวเรือน

ครัวเรือนส่วนมากมีหัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.7 ปี หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 หัวหน้าครัวเรือนที่ไม่รู้หนังสือ และจบการศึกษาสูงกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีเพียงเล็กน้อย สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ภูมิลำเนาส่วนใหญ่ย้ายมาจากอำเภออื่นในจังหวัดนครราชสีมา และย้ายมาจากจังหวัดอื่นมีเพียงเล็กน้อย ปีที่ย้ายเข้ามาอยู่มากที่สุดอยู่ระหว่างปี พ.ศ. 2510-2539 ก่อนปี พ.ศ. 2510 และหลังปี พ.ศ. 2539 มีเพียงเล็กน้อยที่ย้ายเข้ามาอยู่ เมื่อย้ายเข้ามาอยู่ส่วนมากได้ที่ดินมาจากการซื้อ การหักร้างนางพองเอง และเป็นที่ดินตกทอดมาจากบิดามารดา มีเพียงเล็กน้อยเมื่อย้ายเข้ามาอยู่แล้วเช่าที่ดิน เมื่อย้ายเข้ามาอยู่แล้วส่วนใหญ่ใช้ที่ดินในการปลูกข้าวโพด การประกอบอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่คือ การทำการเกษตร ส่วนการประกอบอาชีพรองนอกภาคเกษตรประกอบด้วย รับจ้าง ค้าขาย ก่อสร้าง และพนักงาน/ลูกจ้าง

สภาพการใช้ที่ดิน

ครัวเรือนมีพื้นที่ถือครองที่ดินทั้งหมดเฉลี่ย 36.98 ไร่ จำนวนพื้นที่บริเวณบ้านเฉลี่ย 0.58 ไร่ ครัวเรือนมีจำนวนที่ดินเฉลี่ย 2.18 แปลง ซึ่งส่วนใหญ่ครัวเรือนจะใช้ที่ดินในการปลูกข้าวโพด มันสำปะหลัง มะขาม และเลี้ยงสัตว์บก มีเพียงเล็กน้อยที่ใช้ที่ดินในการปลูกพืชชนิดอื่น ๆ ในส่วนนี้จะแยกสรุปผลการศึกษาเป็น การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินในแปลงที่สร้างบ้าน การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินในแปลงอื่น ๆ (ไม่ใช่แปลงที่สร้างบ้าน)

การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินในแปลงที่ใช้สร้างบ้าน

ครัวเรือนมีพื้นที่ถือครองในแปลงที่ใช้สร้างบ้านเฉลี่ยครัวเรือนละ 1.97 ไร่ นอกจากใช้ที่ดินในการสร้างบ้านแล้วส่วนใหญ่จะใช้ที่ดินที่เหลือจากการสร้างบ้านในการทำไร่ มีเพียงเล็กน้อยที่ใช้ที่ดินที่เหลือจากการสร้างบ้านในการทำสวน เลี้ยงสัตว์ และทิ้งไว้ว่างเปล่า ลักษณะการถือครองที่ดินในแปลงที่เป็นที่ตั้งของบ้านเรือนเกือบทั้งหมดจะเป็นของตัวเอง ส่วนใหญ่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) และไม่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดิน มีเพียงเล็กน้อยไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแต่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลให้สามารถเข้าไปทำกินในพื้นที่ได้ (ภ.บ.ท.5)

การถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ในแปลงอื่น ๆ (ไม่ใช่แปลงที่ใช้สร้างบ้าน)

ครัวเรือนมีพื้นที่ถือครองในแปลงอื่น ๆ เฉลี่ยครัวเรือนละ 46.86 ไร่ ส่วนใหญ่ใช้ที่ดินในการทำสวนทำไร่ เลี้ยงสัตว์ มีบางครัวเรือนน้อยมากใช้ที่ดินในการปลูกผัก และให้เช่าที่ดิน มีหลายครัวเรือนที่ทิ้งที่ดินไว้ว่างเปล่าไม่มีการใช้ที่ดิน ส่วนลักษณะการถือครองที่ดินทุกครัวเรือนจะมีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง มีเพียงเล็กน้อยที่เช่าที่ดินในการทำกินเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ส่วนใหญ่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นผู้มีสิทธิได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) มีเพียงเล็กน้อยที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเลย และมีเพียงเล็กน้อยไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแต่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลให้สามารถเข้าไปทำกินในพื้นที่ได้ (ภ.บ.ท.5)

ชนิดพืชที่ปลูก

พืชที่ปลูกมากที่สุด คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ถึงร้อยละ 43.33 ของครัวเรือนตัวอย่าง รองลงมา คือ มะขามคิดเป็นร้อยละ 28.33 ข้าวร้อยละ 15 มันสำปะหลังร้อยละ 5 และพืชอื่น ๆ ไม่เกินร้อยละ 3 ชนิดพืชที่ปลูกกันส่วนมากเป็นพืชที่ปลูกกันมาตั้งแต่ดั้งเดิม เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และดินฟ้าอากาศ

รายได้ครัวเรือน

รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยครัวเรือนละ 263,685.8 บาท/ปี เป็นรายได้ที่ได้มาจากสมาชิกในครัวเรือนทั้งจากรายได้ในไร่นาของตนเอง และรายได้นอกไร่นาของตนเอง ในส่วนนี้จะแบ่งสรุปผลการศึกษาออกเป็น รายได้ในครัวเรือน รายได้นอกครัวเรือน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายได้ในครัวเรือน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายได้นอกครัวเรือน ดังนี้

รายได้ในครัวเรือน

รายได้ในครัวเรือนส่วนมากเป็นรายได้จากการเกษตรในไร่นาของตนเองเฉลี่ยครัวเรือนละ 203,992.48 บาท/ปี ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ รายได้จากการปลูกข้าวโพดเฉลี่ย 3,802.33 บาท/ไร่ รายได้จากการปลูกพืชชนิดอื่นรวมถึงเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยครัวเรือนละ 5,998.91 บาท/ไร่ และมีครัวเรือนไม่กี่ครัวเรือนที่ได้รายได้จากการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน แต่รายได้จากอุตสาหกรรมในครัวเรือนเป็นรายได้ที่สูงเฉลี่ยครัวเรือนละ 87,167.85 บาท/ปี

รายได้นอกครัวเรือน

รายได้นอกครัวเรือนหรือนอกไร่นาตัวเองเฉลี่ยครัวเรือนละ 59,693.32 บาท/ปี ส่วนใหญ่ได้จากการรับจ้างทั่วไป มีบ้างเล็กน้อยที่คนในครัวเรือนส่งมาให้

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้ต่อไร่ในครัวเรือน ปัจจัยที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ คือ จำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นแรงงาน มีความสัมพันธ์ของรายได้ต่อไร่ในครัวเรือนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการปลูกพืชชนิดอื่นที่ไม่ใช่ข้าวโพดรวมถึงการเลี้ยงสัตว์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้นอกครัวเรือน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อรายได้นอกครัวเรือน ปัจจัยที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ คือ จำนวนสมาชิกที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป และจำนวนปีที่ย้ายเข้ามาอยู่ สามารถอธิบายรายได้นอกครัวเรือนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงาน สามารถอธิบายรายได้นอกครัวเรือนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับรายได้นอกครัวเรือน

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาแหล่งรายได้ของครัวเรือนและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อรายได้ครัวเรือน จึงมีข้อเสนอแนะให้นำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาเกษตรกรให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วยกัน 3 ข้อ ดังนี้

1. ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีบทบาทในการรณรงค์และสนับสนุน ให้เกิดวัฒนธรรมการลงแขกภายในชุมชน เพื่อลดต้นทุนด้านการจ้างแรงงานในการผลิต รวมถึงการสร้างองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกร ให้มีการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น การลดต้นทุนการผลิต โดยการทำน้ำหมักชีวภาพใช้ในการบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ และศึกษาความต้องการรวมถึงแนวโน้มความต้องการของตลาดพืชผล เพื่อจะได้ผลิตพืชให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นชุมชน มีองค์กรเครือข่าย เพื่อสร้างผลิตผล และมีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้

2. ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุน และมีกลยุทธ์ให้เกษตรกรรักษาที่ดินของตนเองเอาไว้ให้ได้ และให้เป็นมรดกตกทอดไปให้ลูกหลานได้มีที่ดินทำกินเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว โดยไม่คิดขาย รวมทั้งสนับสนุนให้มีการใช้ที่ดินในการสร้างรายได้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ไม่ทอดทิ้งให้เป็นที่ดินว่างเปล่า

3. ภาครัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรกำหนดแนวทาง และกลยุทธ์ เพื่อรองรับการปรับเปลี่ยนการใช้พื้นที่ไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีอากาศดีมากแห่งหนึ่งของประเทศไทย โดยกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงระบบนิเวศน์ เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และเป็นแหล่งสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกรอย่างไม่มีวันหมดในอนาคต รวมทั้ง เป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ด้วย

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมพัฒนาชุมชน. 2548. รายงาน กชช.2ค. ปี 2548. รายงานการสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับครัวเรือนของบ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี่ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา, กรมพัฒนาชุมชน, 9 ตุลาคม 2549.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2546. ข้อมูลการปลูกพืชอำเภอวังน้ำเขียว ปี 2545/2546. รายงานข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน อำเภอวังน้ำเขียว, กรมส่งเสริมการเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว
- กรองทิพย์ ศรีนวลจันทร์. 2535. การวิเคราะห์การกระจายรายได้และองค์ประกอบของรายได้ของครัวเรือนเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดร.รชนี เอมพันธ์. 2531. หลักการใช้ที่ดินเบื้องต้น. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์, กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทองโรจน์ อ่อนจันทร์ และชยยุทธ แฉล้มวงษ์. 2526. การจ้างงานของกิจกรรมนอกฟาร์มในชนบทไทย. กรุงเทพฯ: บริษัทจัดการอุตสาหกรรม จำกัด.
- ที่ว่าการอำเภอวังน้ำเขียว. 2551. สภาพโดยทั่วไปของอำเภอวังน้ำเขียว (Online). <http://www.tambon.khonchai.com/regilm3/Nakhonratchasima/3025/>, 1 กันยายน 2551.
- ธวัชชัย ขงกิตติกุล. 2526. “การใช้ดิน และทรัพยากรธรรมชาติ”. วารสารข่าวสารสมาคมไท-อเมริกา, 15(2) : 66 – 75.
- พงษ์สันต์ สีจันทร์ และคณะ. 2549. ทรัพยากรการเกษตรและการใช้ที่ดินในพื้นที่ภูหลวง – วังน้ำเขียว เพื่อการวิจัยเชิงลึกในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน. สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พรทิพย์ นวชาติโมยิต. 2548. การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจและสังคมในการใช้ที่ดินปลูกไม้กฤษณา
ในอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พยัคติพล ณรงกะชวณะ และวันชัย อรุณประภารัตน์. 2549. การจัดทำฐานข้อมูลระบบ
สารสนเทศภูมิศาสตร์ในพื้นที่ป่าภูหลวง-วังน้ำเขียว. สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ขงยุทธ แฉล้มวงษ์. 2529. หลักเศรษฐศาสตร์: การวิเคราะห์เชิงปริมาณขั้นสูงทางเศรษฐศาสตร์
เกษตร. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วราภรณ์ สุนทรพิพัฒน์. 2533. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของราษฎรที่มีผลต่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนบ้านคำยาม ตำบลคงมูล อำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์.
วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถิต วัชรกิตติ. 2521. ระบบการแยกประเภทในการใช้ประโยชน์ที่ดิน. ภาควิชาการจัดการป่าไม้
คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมพร อิศวิลานนท์. 2541. การวิเคราะห์การกระจายรายได้ของครัวเรือนเกษตร. เศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มกราคม – มิถุนายน 2541.

โสภณ ทองปาน, เรืองไร โตกฤษณะ และคณะ. 2549. การวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจ เพื่อสร้าง
รูปแบบทางเลือกการใช้ที่ดิน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าภู
หลวง – วังน้ำเขียว. สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อังคณา ธนะแพสย์. 2538. การวิเคราะห์โครงสร้างรายได้และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อรายได้ของ
ครัวเรือนเกษตรระดับจังหวัดในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Vink, A. 1975. **Land Use Surveys.** Principles of Land Use Surveys. Land Use in Advancing Agriculture, Springer – Verlag Berlin Heidelberg New York

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม โครงการวิจัยที่ 5 การวิเคราะห์เศรษฐกิจเพื่อสร้างรูปแบบทางเลือกการใช้ที่ดิน
และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่ป่าเขาภูเขียว-วังน้ำเขียว
บ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
ปีการผลิต 2547/48

บ้านท่าวังไทร

() คุ้มโนนมะกอก	() คุ้มโนนมะค่า	() คุ้มป้อมพื้ น้ำมัน
() คุ้มท่าไทร	() คุ้มศรีทอง	() คุ้มหนองหิน

บ้านเลขที่.....

ผู้ให้ข้อมูล ชื่อสกุล.....

ความสัมพันธ์กับหัวหน้าครัวเรือน.....

ผลผลิตในส่วนต้นท่อน-รายได้

- () ข้าว () ข้าวโพด () มันสำปะหลัง () พืชไร่อื่นๆ ระบุ.....
- () มะม่วง () มะขาม () มะขามหวาน () ไม้ผลอื่นๆ ระบุ.....
- () มะเขือเทศ () กะหล่ำปลี () พริก () พืชผักอื่นๆ ระบุ.....
- () เบญจมาศ () ไม้ดอกอื่นๆ ระบุ.....
- () ไม้กฤษณา () สมุนไพร ระบุ.....
- () ไม้ () เป็ด () สุกร () วัวเนื้อ () ปลากระช่อน ระบุ.....
- () สัตว์อื่นๆ ระบุ.....

แหล่งรายได้หลัก

- () ทำการเกษตรของตนเอง
- () รับจ้างทำเกษตร () รับจ้างรายวันทั่วไป () รับราชการ () รับจ้างรายเดือน
- () ค้าขาย () อื่นๆ ระบุ.....

การใช้ที่ดิน

แปลงปลูกพืช.....แปลง

แปลงเลี้ยงสัตว์.....แปลง

จำนวนพื้นที่.....ไร่

จำนวนพื้นที่.....ไร่

ชนิดพืชที่ปลูก	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (กก./ปี)
ข้าวโพด		
มันสำปะหลัง		
ข้าว		
อ้อย		
ถั่วระบุ.....		
พืชไร่อื่น ๆระบุ.....		
มะเขือเทศ		
พริก		
กะหล่ำดอก		
กะหล่ำปลี		
แตงกวา		
คะน้า		
มะเขือ		
ฟักทอง		
ผักชี		
ข้าวโพดฝักอ่อน		
ฟักเขียว		
เผือก		
บุก		
จิง		
ข่า		
ขมิ้น		
กระชาย		
ไผ่หวาน		

ชนิดพืชที่ปลูก	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ผลผลิตรวม (กก./ปี)
มะขาม		
พืชผักอื่นๆระบุ.....		
มะม่วง		
ขนุน		
ลำไย		
ส้มโอ		
กระท้อน		
กล้วย		
ลิ้นจี่		
เงาะ		
ลองกอง		
ทับทิม		
ไม้ผลอื่นๆระบุ.....		
ควาย		
วัวเนื้อ		
ไก่		
เป็ด		
สุกร		
ปลาระบุ.....		
ปศุสัตว์อื่นๆระบุ.....		
ไม้กฤษณา		
ไม้ประดู่		
ไม้สะเดา		
ไม้สัก		
ไม้ยืนต้นอื่นๆระบุ.....		
สมุนไพรระบุ.....		
สมุนไพรระบุ.....		
ไม้ดอกไม้ประดับระบุ.....		

การใช้ที่ดิน (ไม่รวมที่อยู่อาศัย)

(...) ไม่มีที่ดินทำกิน (ข้ามไปข้ออื่น)

(...) มีที่ดินทำกิน ขนาดพื้นที่โดยรวมไร่ จำนวนแปลง แปลง

- เป็นของตนเองไร่

ลักษณะหนังสือสำคัญ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(...) ส.ป.ก. ครุฑดำ (...) ส.ป.ก. ครุฑแดง

(...) โฉนด (...) อื่นๆ ระบุ

- เช่าไร่

- ข้าทำฟรีไร่

การใช้แรงงานที่ใช้ในการประกอบอาชีพภาคเกษตร

(....) ในครัวเรือนคน (....) จ้างนอกครัวเรือน,คน

(....) แลกเปลี่ยนนอกครัวเรือนคน

การย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่

ท่านย้ายเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านนี้เมื่อปี พ.ศ.

เมื่อย้ายเข้ามามีที่ดินทำกินอยู่.....ไร่

ได้จาก () หักร้างนางพอง.....ไร่

() เช่า.....ไร่ ไร่ละ.....บาท/ปี

() ซื้อ.....ไร่ ไร่ละ.....บาท/ปี

() อื่น ๆ ระบุ.....จำนวน.....ไร่

เมื่อเข้ามาอยู่ใช้พื้นที่ทำกินอย่างไร

() ปลูกข้าวโพด () ปลูกพืชไร่อื่น ๆ ระบุ.....

() ปลูกไม้ผล ระบุ.....

() ทำการเกษตรอื่น ๆ ระบุ.....

ครัวเรือนและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

1. ครัวเรือน

1.1 หัวหน้าครัวเรือน

1.1.1 อายุบริบูรณ์ : _____ ปี

1.1.2 ศาสนา [3] :

[] พุทธ [] อิสลาม

[] คริสต์ [] อื่นๆ (ระบุ)

1.1.3 ระดับการศึกษา [3] :

[] ไม่รู้หนังสือ [] อ่านออกเขียนได้

[] จบการศึกษาชั้น ป.4 [] จบการศึกษาชั้น ป.6

1.1.4 การฝึกอบรมอาชีพในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา

[] เคย [] ไม่เคย

หัวข้อการฝึกอบรม	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

2. การถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2.1 ท่านมีที่ดิน จำนวน..... แปลง (แปลงที่เป็นที่ตั้งของบ้านที่อยู่อาศัยให้เป็นแปลงที่1)
พื้นที่บ้าน จำนวน..... ไร่ ดังรายละเอียด

แปลงที่	ระยะห่าง จากบ้าน (กม.)	จำนวน (ไร่)	ลักษณะการใช้ที่ดิน ระบุจำนวน(ไร่)					
			ที่นา	ที่สวน	ที่ไร่	เลี้ยง สัตว์บก	เลี้ยง สัตว์น้ำ	ที่ทิ้ง วางเปล่า
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								

แปลงที่	ลักษณะการถือครองที่ดิน ระบุจำนวน(ไร่)			หนังสือ สำคัญ ใน ที่ดิน	อัตราค่าเช่าที่ดิน (บาท/ไร่)		ราคาที่ดิน ปัจจุบัน (บาท/ไร่)
	ของ ตนเอง	เช่า	เช่า ทำเปล่า		ประเภท เอกสาร สิทธิ์ 1/	เป็น เงินสด	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							

หมายเหตุ: 1/ (0) ไม่มี (1) ส.ป.ก. ครุฑดำ (2) ส.ป.ก. ครุฑแดง (3) โฉนด
(4) อื่นๆระบุ

2.2 การเลี้ยงสัตว์บกและสัตว์น้ำ (ณ วันที่สัมภาษณ์)

สัตว์บก	จำนวน (ตัว)	ราคา (บาท/ตัว)
1. ไก่		
2. เป็ด		
3. หมู		
4. วัว		
5. ระบุ.....		

สัตว์น้ำ	จำนวนบ่อ	ขนาดบ่อ (ตรม.)	ผลจับ (กก.)	ราคาที่ขายได้ (บาท/กก.)
1. ปลานิล				
2. ปลาสร้อย				
3. ปลาดุก				
3.				
4.				
5.				

3. รายได้ของครอบครัว

3.1 ในปัจจุบันรายได้หลักของครอบครัวมาจาก _____

(1) รายได้จากการเกษตร สัดส่วน % ต่อ รายได้ทั้งหมด

ประมาณ.....บาท/ครัวเรือน/ปี

(2) รายได้นอกภาคการเกษตร สัดส่วน % ต่อ รายได้ทั้งหมด

ประมาณ.....บาท/ครัวเรือน/ปี

3.2 ในปัจจุบันถ้ามีรายได้นอกภาคการเกษตร ขอให้ระบุอาชีพที่เป็นรายได้นอก การเกษตรของครอบครัว

(1) _____ สัดส่วน % ต่อ รายได้ทั้งหมด

(2) _____ สัดส่วน % ต่อ รายได้ทั้งหมด

(3) _____ สัดส่วน % ต่อ รายได้ทั้งหมด

(4) _____ สัดส่วน % ต่อ รายได้ทั้งหมด

4. รายได้นอกฟาร์มของทุกคนในครอบครัว

	แหล่งรายได้	(บาท/ครัวเรือน/ปี)
1.	รับราชการ	
2.	ทำงานรับจ้างรายเดือน เช่น งานบริษัท	
3.	รับจ้างรายวันทำการเกษตร เช่น หักข้าว โปด ถางหญ้า ฯลฯ	
4.	รับจ้างรายวันนอกการเกษตร เช่นงานมูลนิธิ งานในรีสอร์ท ฯลฯ	
5.	นำยานพาหนะไปรับจ้างขนส่ง	
6.	รับจ้างอื่นๆ ระบุ.....	
7.	ทำการค้าพืชผล	
8.	ทำการค้าเบ็ดเตล็ด เช่นร้านค้าในหมู่บ้าน	
9.	ค้าขายอื่นๆ ระบุ.....	
10.	ให้เช่าเครื่องมือทำการเกษตร เช่น รถไถ แตรคเตอร์	
11.	ให้เช่ายานพาหนะ เช่น รถปิคอัพ	
12.	ให้เช่าที่ดิน	
13.	ให้เช่าอื่นๆ ระบุ.....	
14.	ขายของป่า ระบุชนิดของป่า.....	
15.	เงินที่คนในครอบครัวซึ่งไปทำงานนอกหมู่บ้านส่งมาให้	
16.	อื่นๆ ระบุ	
17.	อื่นๆ ระบุ	
18.	อื่นๆ ระบุ	
19.	อื่นๆ ระบุ	
	รวม	

แหล่งที่มาของรายได้ในครัวเรือน

ครัวเรือน ที่	รายได้ในครัวเรือน (บาท/ปี)						
	พืชอื่น ๆ	ข้าวโพด	พืชผัก	เลี้ยงสัตว์	อุตสาหกรรม ในครัวเรือน	ให้เช่าที่ดิน	รวม
1	12,000.00	40,000.00		88,000.00			140,000.00
2		120,000.00	321,000.00	100,000.00	200,000.00		741,000.00
3				100,000.00	50,000.00		150,000.00
4	52,000.00			209,000.00			261,000.00
5		14,928.00	56,072.00	61,000.00			132,000.00
6	2,600,000.00	300,000.00				15,000.00	2,915,000.00
7				4,000.00			4,000.00
8		41,646.00					41,646.00
9				39,800.00		40,000.00	79,800.00
10	4,000.00		2,000.00				6,000.00
11	30,400.00				168,400.00	6,000.00	204,800.00
12	4,000.00						4,000.00

ครัวเรือน ที่	รายได้ในครัวเรือน (บาท/ปี)						
	พืชอื่น ๆ	ข้าวโพด	พืชผัก	เลี้ยงสัตว์	อุตสาหกรรม ในครัวเรือน	ให้เช่าที่ดิน	รวม
13	156,835.00						156,835.00
14	444,690.00						444,690.00
15	2,000.00						2,000.00
17					80,000.00		80,000.00
18	10,000.00	40,000.00			80,000.00		130,000.00
19	15,000.00	120,000.00	10,000.00				145,000.00
20				30,000.00			30,000.00
21	45,000.00	80,000.00					125,000.00
22	52,000.00						52,000.00
23	4,000.00						4,000.00
24		175,500.00		37,900.00			213,400.00
25	1,000.00						1,000.00
26					50,000.00		50,000.00
27	15,100.00						15,100.00

ครัวเรือน ที่	รายได้ในครัวเรือน (บาท/ปี)						
	พืชอื่น ๆ	ข้าวโพด	พืชผัก	เลี้ยงสัตว์	อุตสาหกรรม ในครัวเรือน	ให้เช่าที่ดิน	รวม
28	46,900.00						46,900.00
29				55,000.00			55,000.00
30					50,000.00	5,000.00	55,000.00
31	47,894.00						47,894.00
32		146,804.00					146,804.00
33	15,071.00						15,071.00
34	37,338.00						37,338.00
35		116,000.00	87,700.00				203,700.00
36	1,000.00						1,000.00
37	110,000.00	75,000.00					185,000.00
38		360,000.00					360,000.00
39		31,200.00	80,000.00		70,000.00		181,200.00
40				140,000.00			140,000.00
41	161,746.00						161,746.00

ครัวเรือน ที่	รายได้ในครัวเรือน (บาท/ปี)						
	พืชอื่น ๆ	ข้าวโพด	พืชผัก	เลี้ยงสัตว์	อุตสาหกรรม ในครัวเรือน	ให้เช่าที่ดิน	รวม
42	247,500.00	225,000.00			184,904.00		657,404.00
43	200,000.00	200,000.00			75,878.00		475,878.00
44	72,776.00	112,000.00		114,000.00			298,776.00
45				49,100.00			49,100.00
46	150,000.00			19,513.00			169,513.00
47				4,457.00			4,457.00
48	1,662,994.00						1,662,994.00
49	16,570.00						16,570.00
50	6,000.00						6,000.00
51	26,000.00	50,000.00					76,000.00
52				20,900.00			20,900.00
53	50,000.00	97,500.00					147,500.00
54	96,000.00				58,000.00		154,000.00
55	10,000.00	80,000.00					90,000.00

ครัวเรือน ที่	รายได้ในครัวเรือน (บาท/ปี)						
	พืชอื่น ๆ	ข้าวโพด	พืชผัก	เลี้ยงสัตว์	อุตสาหกรรม ในครัวเรือน	ให้เช่าที่ดิน	รวม
56		200,000.00					200,000.00
57	53,977.00	22,500.00					76,477.00
58	7,144.00	13,500.00					20,644.00
59		50,000.00		65,000.00			115,000.00
60		144,000.00		88,412.00			232,412.00
รวม	6,467,935.00	2,855,578.00	556,772.00	1,226,082.00	668,400.00	66,000.00	12,239,549.00
จำนวน ครัวเรือน	37	25	6	18	7	4	60
เฉลี่ย	174,809.05	114,223.12	92,795.33	68,115.67	95,485.71	16,500.00	203,992.48
ร้อยละ	61.67	41.67	10.00	30.00	11.67	6.67	100.00

ที่มา : จากการสำรวจเมื่อปลายเดือนมกราคม 2549

ภาคผนวก ค
แหล่งที่มาของรายได้นอกครัวเรือน

แหล่งที่มาของรายได้นอกครัวเรือน

ครัวเรือน ที่	รายได้นอกครัวเรือน (บาท/ปี)				
	รับจ้าง ทั่วไป	คนในครอบครัว ส่งให้	รับราชการ	ค้าขายนอก บ้าน	รวม
1	4,237.00				4,237.00
2	4,735.00				4,735.00
3	10,400.00				10,400.00
4	3,821.00				3,821.00
5	3,121.00				3,121.00
6	3,278.00				3,278.00
7	2,945.00	20,000.00			22,945.00
8	3,021.00	6,000.00			9,021.00
9		7,000.00			7,000.00
10	48,000.00				48,000.00
11	4,997.00				4,997.00
12	4,906.00	60,000.00			64,906.00
13		24,000.00			24,000.00
14	4,499.00				4,499.00
15	48,000.00				48,000.00
16	18,000.00	36,000.00			54,000.00
17	2,401.00	30,000.00			32,401.00
18	2,379.00				2,379.00
19	2,124.00				2,124.00
20	96,000.00				96,000.00
21	2,472.00				2,472.00
22	2,265.00	24,000.00			26,265.00

ครัวเรือน ที่	รายได้นอกครัวเรือน (บาท/ปี)				
	รับจ้าง ทั่วไป	คนในครอบครัว ส่งให้	รับราชการ	ค้าขายนอก บ้าน	รวม
23	4,082.00	60,000.00			64,082.00
24	4,278.00				4,278.00
25	54,000.00	12,000.00			66,000.00
26	22,158.00				22,158.00
27	56,000.00				56,000.00
28	2,868.00	18,000.00			20,868.00
29	57,000.00	5,000.00			62,000.00
30	2,660.00	20,000.00			22,660.00
31	2,807.00	18,000.00			20,807.00
32	3,664.00	18,000.00			21,664.00
33	3,102.00	1,000.00			4,102.00
34	2,875.00				2,875.00
35	2,901.00			40,000.00	42,901.00
36	93,600.00				93,600.00
37	1,950.00				1,950.00
38	2,451.00				2,451.00
39	1,836.00				1,836.00
40	84,000.00				84,000.00
41	3,781.00			1,680,000.00	1,683,781.00
42	3,632.00				3,632.00
43			58,800.00		58,800.00
44	4,141.00				4,141.00
45	4,699.00	36,000.00			40,699.00

	รายได้นอก ครัวเรือน (บาท/ปี)	ครัวเรือน ที่	รายได้นอก ครัวเรือน (บาท/ปี)	ครัวเรือน ที่	รายได้นอก ครัวเรือน (บาท/ปี)
46	4,457.00				4,457.00
47	4,638.00	20,000.00			24,638.00
48	4,257.00			250,000.00	254,257.00
49			239,760.00		239,760.00
50	19,800.00				19,800.00
51	2,300.00				2,300.00
52	72,000.00	24,000.00			96,000.00
53	2,003.00				2,003.00
54	48,000.00				48,000.00
55	2,108.00				2,108.00
56	2,246.00				2,246.00
57	2,489.00				2,489.00
58	2,391.00	12,000.00			14,391.00
59	2,000.00				2,000.00
60	3,264.00				3,264.00
รวม	862,039.00	451,000.00	298,560.00	1,970,000.00	3,581,599.00
เฉลี่ย	15,393.55	22,550.00	149,280.00	656,666.67	59,693.32
จำนวนครัวเรือน	56.00	20	2	3	60.00
ร้อยละ	93.33	33.33	3.33	5.00	100.00

ที่มา: จากการสำรวจเมื่อปลายเดือนมกราคม 2549

ตัวแปรที่ใช้อธิบายรายได้ครัวเรือน

ครัวเรือน ที่	จำนวนสมาชิก ที่เป็นแรงงาน	จำนวนสมาชิก ที่จบ ป. 6 ขึ้นไป	จำนวนปี ที่ย้ายเข้ามาอยู่	การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ 0 = ข้าวโพด , 1 = พืชอื่น ๆ เลี้ยงสัตว์
1	2	1	25	0
2	2	2	35	0
3	1	2	12	0
4	1	2	12	0
5	1	1	8	1
6	1	2	9	0
7	1	2	10	1
8	1	2	11	0
9	1	1	7	0
10	1	2	9	1
11	1	2	10	0
12	1	2	8	0
13	1	1	9	1
14	1	1	10	1
15	1	1	16	0
16	1	2	12	0
17	1	2	11	1
18	1	2	23	0
19	1	2	16	1
20	1	2	12	1
21	1	2	20	1

ครัวเรือน ที่	จำนวนสมาชิก ที่เป็นแรงงาน	จำนวนสมาชิก ที่จบ ป. 6 ขึ้นไป	จำนวนปี ที่ย้ายเข้ามาอยู่	การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ 0 = ข้าวโพด , 1 = พืชอื่น ๆ เลี้ยงสัตว์
22	1	1	23	1
23	1	1	23	1
24	1	1	7	1
25	2	2	20	1
26	1	2	8	0
27	1	1	8	0
28	2	1	25	0
29	2	3	25	1
30	2	1	36	1
31	2	3	26	0
32	2	3	23	0
33	3	4	30	1
34	4	3	35	1
35	2	2	25	1
36	1	1	9	0
37	2	2	23	0
38	3	4	32	1
39	3	3	35	1
40	3	4	30	1
41	1	2	9	1
42	3	3	36	1
43	3	3	40	1
44	1	1	7	0

ครัวเรือน ที่	จำนวนสมาชิก ที่เป็นแรงงาน	จำนวนสมาชิก ที่จบ ป. 6 ขึ้นไป	จำนวนปี ที่ย้ายเข้ามาอยู่	การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ 0 = ข้าวโพด , 1 = พืชอื่น ๆ เลี้ยงสัตว์
45	3	2	32	0
46	3	2	44	0
47	3	4	30	0
48	3	3	40	1
49	1	2	11	1
50	2	3	32	1
51	1	1	8	1
52	3	4	35	1
53	1	3	12	1
54	1	1	12	1
55	1	2	20	0
56	4	3	40	0
57	1	1	14	1
58	2	3	23	0
59	1	2	14	1
60	3	2	46	1
ค่าเฉลี่ย	2	2	21	

ที่มา: จากการสำรวจเมื่อปลายเดือนมกราคม 2549

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสาวอุบลวรรณ ขาวเขียว
วัน เดือน ปี ที่เกิด	วันที่ 19 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตร์บัณฑิต (การคลัง) มหาวิทยาลัยรามคำแหง (กรุงเทพฯ)
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	พนักงานวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ